

RP

Az Újpolgár

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára: egy évre 180.000 K. Egyes szám ára: 4000 K
Jugoszláviában 5 dinár, Ausztriában 5000 osztrák korona
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

FŐMUNKATÁRS:
VÁZSONYI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST VIII, FŐHERCEG SÁNDOR UCCA 19
TELEFON: JÓZSEF 12-78

Drágaság és árrazzia

Írta: Balkányi Kálmán

Napok óta izgatott és izgató cikkek jelennek meg az árrazziákról. Egyszer azt lehetett olvasni, hogy már kivonultak a detektívek, miként nagy tüzeteknél a tüzoltók, itt is kivonultak teljes létszámában vagy 40-en. Más helyen fenyegető kurjongatások és műjainduktól futótt biztatások hangoztak el. Legyen ár-razzia, de ne csak a kereskedőt bántásák! De igazis éppen a kereskedőt!

E zürzavaros hírek tömkelegébe belesüvítt Vass miniszter csütörtök délután. Nem igaz, hogy ő razzit rendelt volna. De nemcsak ő, hanem Pesthy miniszter se rendelt el razzit. Az egészek — mint annyiszor — az ellenkezője igaz. Az uszorabiroóság akart ugyan razzizni. De éppen Vass miniszter volt az, aki a buzógókodást visszaszorította. Figyelmeztette az ügyészeget, ne tarisanak razzizniak a szokottnál nagyobb mértékben s egyelőre kezeljék egyáltalán enyhébben a feljelentéseket.

Úgy látszik, az ankétezőeknek az a hatása mindenestre megvolt, hogy némely erősen begyökerezett előítéletet segítettek kigyomlálni. S talán nemcsak arra odáig is jutunk, hogy Vass miniszterem kívül mások is meg fogják érteni az uszorabiroóság tájékat, hogy az árak lenyomására nem a bíróságok és a detektívek a legalkalmasabb faktorok.

Vass miniszter úgy látszik tudja már mitévő legyen, de vannak más vasmarkú emberek, akik még mindig ott tartanak, hogy razzizták, az utolsó köz kiméltelen előzékenységét várják az árak letérését. Nem emlékeznek arra, hogy egész városok, vármegyék iparos és kereskedő lakosságát hangyabolyként dűlték fel 3-4 év előtt razzizással. Nem emlékeznek rá, mit jelentett az, amikor kereskedőket erkölcsi érzéktükben vérg megsejtették, mert nem tudták a gyakorlatban soha különbséget tenni a tisztességes kereskedők és a kereskedelemtől távol álló, hivatalan elemek között.

A magyar kereskedő, akit most ár-razziákkal ijesztenek az uszorabiroóság oldaláról, éveken át egyebet se tett, mint a fogyasztó oldalán küzdött, még többször a fogyasztó helyett küzdött a fogyasztók érdekében. Mikor a vámtarifa enormis magasságát kifogásolta az OMKE, amikor a formalmi adó jelenlegi rendszerét ostromozta, amikor a behozatali korlátozásokkal szembeállított; mindig, minden alkalommal az olcsóbb árakat szegezte a pajszára. Mi sem természetesebb, hogy mindezt elfeledve, akadnak rövidlátók, akik a kereskedőt razzizással, háborús idők elköpött fegyvereivel akarják az olcsóság rabírni.

Franciaországban abban az időben, mikor a gyermekkirály helyett régens uralkodott, írta meg Voltaire híres ódáját „La chambre de justice” címmel. Ez a chambre is olyanféle lelki viharokat támasztott, mint a háborúitani modern idők uszorabiroósága. A francia költő elkekeredése ma újra aktuális lett.

Pour couronner l'entreprise
On fait d'un pays de franchise
Une immense et vaste prison.

Le délateur, monstre exécrable
Est orné d'un titre honorable
A la honte de notre nom.
Le servent fait trembler son maître
Enfin nous allons voir renaître
Les temps de Claude et de Néron.

Bármily nagy poéta volt az a francia, nagyon fidevetti. Mert ő a multba nézett vissza. Azt hitte, hogy a feljelentőknek aranykora, az a korszak, amelyben a szolga rémületben tartja besúgásaiával főnökét; ez az éra Claudius és Néro idejének ujjaztatását jelenti. A széyny balga költő azt lázalmában sem álmolta, hogy nem kétezer év előtt, hanem kétszáz év múlva még egyszer visszatér az uszorabiroóság kora, mely a szabadság honát egy óriási sivar börtönné kívánja átváltoztatni.

Az újpesti árulás

Felbomlott az ellenzéki szövetség Újpesten — A főügyész-választáson a függetlenséglek a fajvédőkkel szöveteztek — Wolfner Tivadar és az ébredők testvérel együttműködése

Mikor a nemzetgyűlés egyik ülésén valami politikai immorális kérdését feszegette az ellenzék. Csontos bácsi, a kareagi Lloyd George nevetve kiáltotta bele az ülésterem forrongó káoszába: „Hja, Urain, ez a politika.” Ezzel a kijelentéssel azt akarta leszögezni, hogy a politikában nincsen erkölcs, ott valóban minden eszköz szentesíti a célt és ennek a célnak érdekében saját testvére gyilkosává is szövetséget köthet a politikus.

Ennek a felrogásnak a magyar politika viszonylatában, árnylaték sok létjogosultsága van. Legáltalább azok az események, amelyek ternap Újpesten játszódtak le, emellett szólnak. Újpesten főügyész-választás volt, meg volt a választáson az újpesti függetlenségi párt szembefordulása blokkbeli szövetségeseivel; a szociáldemokratákkal és a demokrataikkal, a fajvédőkkel szövetséget kötötték. Ennek érdekében. Erőli a példa nélkül való perid árlásról következő tudósításunk szíves be- ríseletesen:

Hogy alakult meg Újpesten a blokk?

Mikor Újpesten a kurzusközgyűlés feloszlott és új választások előtt állott a város, a demokrata és szociáldemokrata pártok paktumot kötöttek egymással a választási küzdelem megvívására. Ebbe a szövetségbe azután a szociáldemokraták követelese folytán bevettek a függetlenségi párt újpesti csoportját is (ez a Rupert-féle árnyalat), noha tulajuk Újpesten nem igen volt és valami sok szavazatra az ő révükön nem lehetett számítani. A közgyűlés megkezdte működését Újpest főre egy derék, liberális felrozsú férfi került Semsy Aladár dr. polgármester személyében. A függetlenségieknek azonban a polgármester személye nem volt szimpatikus, miután őt saját embertikkel: dr. Szalay Sándorral, partjuk elnökeivel szerették volna ezt a fontos pozíciót betölteni.

Ez év május havában megválasztották Újpest főügyészhelyettesét. Három párt jelöltje szerepelt a küzdelemben: Dr. Szalay Sándor, a függetlenségi párti, aki akkor 49, dr. Simay Ernő, a fajvédők, aki 42 és dr. Antal Endre, a demokrata és szociáldemokrata pártok jelöltje, aki 75 szavazatot kapott. Miután a főügyész-helyettesi állás betöltéséhez nem kell abszolút többség dr. Antal lett a főügyész-helyettes. A főügyési állás azonban betöltetlen maradt.

Kiírják a főügyész-választást

Néhány héttel ezelőtt kiírták a főügyész-választást és megkezdődött a korekesedés ennek a fontos állásnak elnyerésére. Mindhárom párt a főügyész-helyettes választás jelöltjeit kívánta a főügyési székből látni és úgy látszott, hogy ismét becsületlen, nyílt küzdelem fog dönteni a jelöltek között. De nem így történt.

A választások előtt néhány nappal ugyanis, meglepő küzeledés történt a fajvédők és a függetlenségi pártiak között. Futások jöttek-mentek, titkos táncoskoszók folytak és ezeknek eredményeként a két állítólag ellentétes világnézeti párt: a reakciós fajvédők és a magukat liberálisoknak feltüntetni akaró függetlenségiek paktumot kötöttek. A paktum pedig úgy szökött, hogy amennyiben az alispán, illetőleg a polgármester mindhárom jelöltet elfogadná, helyesebben jelölné, úgy a fajvédők jelöltje visszalép és híveit a függetlenségi jelöltre szavaznak.

Wolfner Tivadar numerus claususa

Ezek után megindult a szavazatok toborzása. Az egyes pártok vezetői és tagjai legnagyobb lelkesedéssel vették nyakukba a várost. Minden párt a maga emberrel mellett agítált, ami rendben is lett volna. Feltűnő és visszatetsző volt azonban az a sze-

rep, melyet az agitáció során újpesti Wolfner Tivadar, a hatalmas újirtalajdonos játszott.

Wolfner azaz agítált a demokrata jelölt ellen, hogy elég a városi tanácsban két szidó.

Vagyis Wolfner

felállított egy a Haller-felénél is szigorúbb mértékű numerus clausust.

mert ennek értelmében a város lakosságának arányszámát véve alapul legalább három hely jutna a tanácsban a város szidó vallású lakóira. Neki azonban csak két hely látszott megengedhetőnek. Agitációjában hi segítője és fegyvertársa volt egy Engel Márton dr. nevű úr, aki csak nemrég hagyta el földi életét.

A gyűlésről ten

Következett a választás. Lezárult 199 szavazattal. Ebből

Szalay Sándor dr.-ra 107 szavazatot jutott és így ő lett Antal Endre dr. 92 szavazattal szemben Újpest főügyésze.

Antal dr.-ra szavaztak a szociáldemokraták és a demokrataik és néhány a paktum miatt felháborodott fajvédő.

Szalay dr. mellett a fajvédők és függetlenségiek, valamint a gazdag újpesti szidók.

akiket Wolfner Tivadarral való kapcsolatuk kézzeltett erre.

A veserőt azután lelkes hangulatú győzelmi vacsora követte a Kirchner-féle vendéglőben. Testvéri szeretettel ünnepelték ott egymást Szalay Sándor dr. a függetlenségi párt elnöke, Major Gyula, az Erme újpesti elnöke, Ládny Győző, az újpesti fajvédők egyik vezetője, aki testvéreces Ládny István volt igazságügyi népbiztosnak, Simay Ernő dr. a fajvédő jelölt és Werz káplán, az újpesti Budavári László. A felköszöntők során Ládny és Werz káplán felköszöntőkben ünnepelték a győzelmet. Ez nem a függetlenségi pártnak, hanem a keresztény eszmének győzelmé — mondták a felköszöntők során — és a mostani szövetség csak előfutára annak a szövetségnek, melyet ki kell mélyíteni a novemberi községi választásokra.

Felbomlik a blokk

Erre az új vérvázosságra szükségük lesz úgy a fajvédőknek, mint a függetlenségieknek. A szociálisták ugyanis a választás utáni napon választmányi ülésen tárgyalták meg a történeteket és kimondták, hogy

a függetlenségiekkel többet nem hajlandók egy szövetségben működni

és a novemberi választásokon az egységet csak a demokratakkal tartják fenn, míg a függetlenségiek ellen a legelősebb harcot vezetik fel. A demokrata párt hétfőn tart ugyanabban a kérdésben választmányi ülést, amelynek kimenetelére a történetek után nem lehet kétség.

Újpest 17.000 választója közül 13.000 demokrata és szociáldemokrata.

A választás nem az új, hanem a régi, tehát relatív többségi rendszer szerint történik. Bizonyos tehát, hogy a betöltésre kerülő

öten mandátum közül egy sem fog sem a fajvédőknek, sem a függetlenségieknek jutni.

akik ekkor fogják elnyerni árulniak jutalmát.

Soha...

Már mint hogy a városi kurzuspolitika tanügyi előtérítő bíráskodását *soha* sem lehet revízió alá venni... *Soha*... Súlyos szó. Valamikor régebben Chlopy-ból üdött át a parlamentben a szó, hogy *azután* évtizedek politikájával megzsidósított szüvevények szabaduljanak fel és keringjenek fekevesztetten az obstrukciós idők között. Most egy sokkal kisebb hatalmasság üzeni, hogy „*soha*” és kisebb ügyben... Hogy ki mondja, nem tudatik, mert a komor jóslat leeresztett sisakrostély mögül, egyszerűen az „*illetékes hely*” selyemmaszkja alól hangzott el. Ebben a kérdésben pedig csak

egyetlen egy illetékes hely van:
a törvényhatósági bizottság.

Illelve föltette a vallás- és közoktatásügyi miniszterium... Kértek tehát a névtelen nyilatkozó, hogy illetékességét, jogász nyelven szólva, szállítsa alá: akár az ügyosztályban van, amit *nem hiszünk*, akár a Wolf-párton van, amit *talán sejtet az is*, hogy hadüzenete az *Új Nemzedék*-ben esantelt el.

Tehát: *Soha*... Mi azt hisszük, hogy nemcsak az utolsó évszázad, de az utolsó évtized eseményei is eléggé bizonyítják, hogy

az ilyen *soha* nem az idők végtelenségét jelenti.

hanem egy aránylag nagyon kis időt. És ha azt mondja az a névtelen *beavatott hely*, az az *illetékes hely*, az a *jól értesült hely*, hogy ez az ügy, a tanítók és tanárok dolga,

végleg el van intézve.

Hogy ez *res judicata*, chose jugé, hogy itt az akák le vannak zárva, hogy ezen már változtathatni nem lehet: akkor figyelmeztetjük, hogy

néhány esztendő előtt is volt egy ilyen *lezárt ügy*: a városi kurzus győzelme.

És akkor is volt egy ilyen *soha*, egy *soha*, amely akkor azt hirdette, hogy *soha*, *soha* többé a szabadelvűség vagy a demokrácia nem vonul be többségi hatalomra a városi házára.

Naponta ezerszer hallottuk akkor a liberalizmus temetési énekét, minden szó, ami a politikai világról és főleg a közéleti politika világról elhangzott: koltányvilámitási eljárása volt a szabadelvűségnek.

A szabadelvű politikuskokra, akik akkor még itt jártak úgy néztek, mint a mélysegből felbukant emlékeire egy örökre letűnt világnak, egy letűnt világnak, amely halottabb, mint akár a paleontológus korszak.

Akkor is azt mondták, hogy: *soha* és azt hitték, hogy

öröklékást bérleltek — a szerencse-csillagnak.

azt hitték, hogy azok az urnák, amelyekből hatalom a kurzus óskorának izzó közöttben megszületett, egy halhatatlan városi politikai hatalom külföld. De még a választások előtt is, a mostani közéleti választások előtt néhány héttel: *még* akkor is az a nota járta, hogy nem engedik a kurzus lobogóját letűnt a városi háza homlokzatáról, hogy mind hiába, *itt* *be-* *szűz* *nár* a liberalizmusnak.

És mi történt:

az a *talányvilámitott liberalizmus* visszatért a városi házára, ahogy visszatért az egész közéletbe.

nem azért, hogy folytassa ott, ahol elhagyta, hanem azért, hogy pótolja azt, amit szociálpolitikában a régi liberalizmus abbahagyott, elmulasztott, elhallgatott magából. Leegyszerűsítve: mint

a társadalmi békenek, a nemzeti egységnek, a szabadságoknak és a jogos egyéni közbiztonságnak, a haladásnak és igazságnak képviselése jellemik meg a szabadelvű demokrácia.

Ez az igazság követeli a megtörtént sémélek reparálását. *Nem olyan túlságosan egyszerű a dolog, mint az illetékes hely gondolja*. Az a kedves nyilatkozó, amely még olyansájkait is mond, hogy legfeljebb arról lehetne szó, hogy ha *valaki* *és* *esztendő* *után* *bizonyítani* *tudja* *ártal-*

lanságot, *annak ügyét megint előveszik*, de — *teszi hozzá* —: ez nem valószínű, hogyan tudná bizonyítani öt év után, ha öt év alatt sem tudta. Hát ezt csak bízunk az illetőkre, akik talán öt év alatt is alaposan bizonyítani tudták volna ártalanságukat. A közoktatásügyi miniszteriumban nem ilyen rideg szemmel uralkodik: ott például, igenis, épp most, öt esztendő után reabilitált-*k* valakit.

Orsiai távedés volna azt hinni, hogy ez egyszerűen „*belügy*” valamely ügyosztálynak, akta, az aktaik rendszer körforgásával, amelybe a politika nem nyúlhatna be a karját anélkül, hogy az egész közoktatás, az egész közoktatásügyi köznevelés egészét meg ne zavarja. Igen, így volna ez, ha az aktaik láthatárán nem sötétített volna el kezdetben a politika.

Nem beavatkozni akar itt a liberális vagy demokratikus blokk politikája, ellenkezőleg, mint már megírjuk e helyen, fel akarja szabadítani a közoktatási politikát és közoktatási adminisztrációt minden politika alól.

Még csak nem is új kultúrpolitikáról van szó, amelyet inaurálhatja egy új többség, nem egy új dologról van szó, hanem *egy régi*, na-

gyon régi, *ősi dologról van itt szó*: az igazságról, amelyet sérelem esett, sérelem, amelyet, hogy valóban megtörtént-e,

talán már Ripka Ferenc főpolgármester úr is konstatalható

legutóbbi nyilatkozata óta. Ami pedig azt illeti hogy: „*soha*” — hagyjuk ezt a szót. Poincaré idejében azt mondták, hogy *soha* francia miniszter német földre nem teszi a lábát és most minden régi esztendőalközlőknél nagyobb esemény történt Berlinben:

világkultúrak eszázértalálkozósa.

mikor De Monzie francia közoktatási miniszter porosz kartársával tárgyalt. *Soha*... izente egy ország felhaborodásának tüzes vihára Caillauxnak és ma a szenátus megköszöni Caillauxnak, hogy vállalkozott Franciaország megmentésére. *Soha* *többé* a konzervatív politika nem kerül hatalomra — mondták MacDonalddal győzelmét után Angliában a baloldalon s nem telt el egy év és Anglia kormánykerékénél konzervatív politikák áll. *Soha*... mondta néhány év előtt a városi háza, amely ma már talán nem is emlékszik rá, hogy ezt mondta, amint hogy Budapest népe már nem is igen emlékszik arra a korszakra, mikor a kurzus uralkodott a városi házában. Uralma megszűnt és az illetékes hely is tudomásul veheti, hogy az többé visszatérni nem fog... *soha*...

Kozma Sándor és Tisza-Eszlár

Irta: dr. Marczali Henrik, egyetemi tanár

Már régóta igazta a közvélemény — nemcsak a magyar — dr. Barsy József vizsgálóbíró eljárása a „Vérző” dolgában. Kozma Sándor, mint főügyész 1883 tavaszán Nyiregyhádra utazott, hogy utánanézzon, mi történtek voltak ott.

Visszatérve egy este, 1883 tavaszán egyenesen hozzáment a vasúti állomására. Ezt a látogatást atyám iránt való barátságának köszöntem, melyet rédem is kegyes volt átterjeszteni. Szíve tele volt keserűséggel; elmondta, miket látott, tapasztalt.

Megdöbbentett a különben jókedvű férfit szomorúsága. Kérdeztem, igazán olyan világ van Szabolcsban?

Nézzé öcsém — volt a válasza — példát mondok. Engem ott vád alá helyeznek, a leg súlyosabb vád alá; hogy megöltem az atyámat. Megtartják a tárgyalást. A teremben jelen van atyám. Felszólal és azt mondja: Hogy ölhetett volna meg fiam, hiszen élek, itt vagyok. Azért enyém ott mégis elítélnek!...

Genfben és itthon

„Apponyink tapsoltak és Benesszel szavaztak” olvassuk valahol... és valóban így van, de nemcsak most van így, egy fél évszázados pályá tragikumára ez és a tragikumunk hordozója csak kisebb részben Apponyi: nagyobb részben a magyar közélet. Mindig Apponyink tapsoltak és mindig az ellenfeleink akaratára érvényesült; a világot sem akarjuk ellenfeleit Benesszel egyszerre említeni, hisz csak véletlen, hogy épp most Benesről van szó... Ami Apponyival most Genfben történik, az egy fél évszázad politikájának vándorlásában történt vele Budapestben. Mindig így volt: de sohasem annyira, mint a legutolsó esztendőben, amikor

legnagyobb szükségünk lett volna arra, hogy ne csak tapasztaljanak neki, hanem kövessék is. Machtlosigkeit bloss moralischer Gewalt, —

talán így lehetne jellemezni Schopenhauerrel, Apponyi szereplését: a az erkölcsi hatalom ereje a világ semmiféle politikai közéletében sem volt soha túlságosan domináns.

... Most egy német filozófiai társasághoz tartott előadást a hatalom etikájáról, — valóban, akiknek ilyen tisztult fogalmak vannak a hatalom erkölcséről, az tisztában van a politikai hatalomnak nemcsak értékével, hanem értéktelenségével is. A legutóbbi időkben, amikor alakja kolosszálisan váltik ki a mai magyar közéletnek tragikusán létrejött arányából, megiettek bélyegnek, hagyták: legyen a nemzet patriarhája, ünneplétek szobán és írásban, köszönettel vették, ha mint egy új *Peer Gynt*, itt-hagyva a patriarcha-kor nyugalmát és esendőjét, utrakel és hajón, vasúton, autón, országutakon laharintus sokaásgán keresztül, villárcsövek át utazik, hogy a magyar igazságot hirdesse és képviselje megjelöltétek szavával, képviselve: tudományos egyesületekben, interparlamentaris kongresszusokon, népszavazásokban, a világszerte képviselői előtt és a világ hatalmasai előtt. Hálás köszönettel nyaglázták, ha a magyar kérdést a szárad interpellációk könyvének élére írta és Európa lelkiismeretében szette, hálás köszönettel vették neki, ha egy történelmi magyar politikát esmét a civilizáció minden központjában, de fanyarul mosolyognak, vagy a legjobban esetben lelkesen tapsolnak, ha ideháza is bátor-kodna a magyar politikát irányítani.

A Jöhiszmeiek még azt mondják róla, hogy: az az a mint a Himnusz költőjéről kőcedáltak a reformkorszak országgyűlésén, hogy „*ő nem köznéki való*”, — kevésbé jöhiszmeiek egyszerűen legyintenek, hogy: rétor, orátor, stónok, romantikus, idealista, sőt még azt is mondják, hogy: doktrínér, talán még attól sem riadnak vissza, hogy — bölcsek

mondják, ha ezzel is eltorinszolhatják útját a kormányhatalomhoz. Erre a hatalomra Apponyink sohasem volt szükség, Magyarország azonban mindig szüksége lett volna rá, különösen a legutóbbi időben. Azok a nagy „*redpolitikusok*”, akik itt Friedrich Istvánról Mayer Jánosig guvernamentális tényezőkként ül helyén a balközépben, helyén, amely előtt és amely alatt egy félszázad viharát látta elvonulni, — azok a nagy redpolitikusok alkotnak, míg Apponyi: csak álmódott, — és még véletlenül, hogy Apponyi álmában is többet tett, mint a kurzus akotól ében, hatalomban, kormány-pozícióban, a eselekvés minden szerszámával kezükben és néha álmában kellett helyreinteti azt, amit a nagy redpolitikusok ébren csináltak... Szechenyi Istvánra is azt mondták valamikor, hogy csak álmódik, nem is szólva Kossuth Lajosról, aki, mint *Irata-nak* V. kötele bizonyítja, még azt is megálmodta, hogy a magyar fiúk Tironban és a Karsztokban fogják elvérséni, — miért, azért, hogy Triestet ne legyen az olaszoké; — Deák Ferenc is milyen nagy redpolitikus lett volna, ha elfogadja az októberi diplomát, ha bemege az 1861-es országgyűlésbe, nem, ő ehelyett álmódott Kehidán, jogolytonosságról álmódott és álma 1867-ben meghozta a kiegyezést Magyarországtól.

Legutóbb a titkos választás mellett beszélt Apponyi, — igazán egy élet tapasztalatai szűrődtek le klasszikusan tisztán ebben a beszédben... mind hiába, mint valahol olvastuk, az első megindult, a többségi erőt, ugyanaz az erőt, amelynek gályáin valomikor a Tiszaé intérsere sügött végig az „igen”; az erőt lezavazta Apponyi, minthogy a kurzus soha egyebet sem telet, mint hogy lezavazta, lezavazta bölcsességével, lezavazta érveivel együtt, lezavazta tapasztalataival együtt, és mint annyiszor a szavazás után, ott áll magányosan, hatalmasan és fonszelesen, mint a Kárpátoknak egy leszakadt gigantikus sziklája, amelyen nemcsak a régi Magyarország viszhangja rival, de amelynél őrvik igazságok harmónikus visszhangja rival... Elvárjuk tőle, hogy meggyőzze egész Európát s ez, ha a szavazatok aránya szerint nem sikerül s ez, de európai lelkiismeretben végbenemő proceuszus szerint igenis sikerül: elvárjuk tőle, hogy meggyőzze Európát a maga igazságáról, de amikor bennünket akar meggyőzni és pláne, amikor arról van szó, hogy ő vezessen bennünket itthon is... akkor köszönjük szépen, nem kérünk belőle, mert a szabadelvű — munkapárti — egyezségpartí morál szerint nekünk redpolitikuskokra van szükségünk, redpolitikuskokra, akik olyan nagy realisan vezettek az országot Tirononig és Tironon át is.

Dr. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD
JOGI SEMINÁRIUMA
Berlini-ér 3 (Westend-érs). Előkezéit az összes jogi, közgazdasági, ügyvédi vizsgákra. Jegyzetértélet. Tanácskozás

SZABADALOM
védegy és mintautalmi ügyekben díjtalanul ad felvilágosítást
Aron és Molnár
szabadalmi iroda Budapest, VIII., József körút 9

A boszorkányokról, amelyek nincsenek

Írta: dr. Láng Lajos, törvényhatósági bizottsági tag

A főváros külföldi kölcsönét szabályozó ostendei egységesség megkötésénél jelentős szerepet játszott az az aggodalom, hogy az egységesség meghúszulása esetén a hitelezők a trianoni békeszerződésben szabályozott döntőbírósság elé viszik a főváros elleni igényeket.

A hitelezők érdekeit legerélyesebben képviselő francia Alphonse úr azzal argumentált, hogy a döntőbírósság perrendtartása nagyon rövid határidőket ír elő, minek folytán a döntő bírósnak a fővárosra késégtelenül kedvezőtlen (?) ítélete legrövidebb időn belül végrehajtható és a főváros egész vagyonára: vasújtjai, gázművei, vízüművei lefoglalhatók és zárgondnok kezelése alá vehetők lesznek.

Ez a veszély mint Damoklész kard lebegett az Ostendében kiküldött albizottság feje felett, és nem utolsó sorban ez az aggodalom a magyarságra annak, hogy a hitelezőkkel az ostendei egységesség megkötésétől.

A főváros által kibocsátott különböző kötvények jogi sorsa tekintetében teljesen egyhangy a vélemény, csak az 1914. évi u. n. német kötvények jogi minősége ad fel problémákat, amelyeknek megoldása volt az ostendei bizottság feladata. Véleményem szerint Alphonse úrnak a döntőbírósság szerepére vonatkozó és perendő jelentőségűvé tett álláspontja a vitára alkalmas adó német kötvények tekintetében minden jogi alapot nélkülöz.

A trianoni békeszerződés 239. §-ának b) pontja szerint: a döntőbírósság nemcsak a békeszerződésben taxatív felsorolt esetekben ítélkezik, hanem *esetfelül* a békeszerződés életbelépése előtt az ellenséges hatalmak állampolgárai és magyar állampolgárok között kötött szerződésekre vonatkozólag felmerülő mindenféle vitás kérdésekben is.

Elfogadva ehelyett azt a teóriát, hogy a bemutatott kötvény is szerződés, ha ellenséges állampolgár a békeszerződés életbelépése előtt, tehát 1921. június 26-ika előtt megszerzte az eredetileg német állampolgár tulajdonát képezett kötvényt, — ez esetben az ostendei bizottság felfogása szerint — a döntőbírósság hatásköré megáll, mert a kötvény bemutatása szólni, azt hogy ez a békeszerződés előtt került ellenséges állam polgárlójának birtokába, az alpersékné perbevont magyar főváros megcáfolni nem tudja. Nem tudja már csak azért sem, mert az ostendei bizottság felfogása szerint a döntőbírósság még mindig a háborús mentalitásában él és ítéleteiben nem annyira a jogi, mint inkább a hatalmi szempontokat tartja szem előtt.

Véleményem szerint az aggodalmak túlzottak és feleslegesek.

A döntőbírósság nem az a misztikus kísértet, amivel ijesztgetni lehet a rossz idegzetű polgárokat, hanem egy élő instrumentum, egy 3 tagból álló tanács, amelynek magyar bírója is van és amelynek semleges állameltető bíró az elnöke.

Ez a döntőbírósság háborús vonatkozású kérdésekben is lehet elfogult, de számos jelet látjuk annak, hogy magánjogi természetű kérdésben objektív is tud lenni.

De ha az objektivitást tagadnánk is vesszük, akkor sem lehet elgondolni, hogy ez a döntőbírósság éppen a főváros ügyében az eddigi gyakorlattal ellentétben nyilván törvényszéggel meg nem állapítani a saját hatáskörét.

A főváros attól tart, hogy ez eredetileg német állampolgár tulajdonában volt, bemutatásra szóló kötvényt, bármely francia állampolgár a francia döntőbírósság előtt perelheti, azt állítván, hogy ő ezt a kötvényt a békeszerződés életbelépése előtt szerezte meg és így a 239. § b) pontjában foglalt hatásköri ok fennforog.

Hogy ez az aggodalom merőben alaptalan, annak igazolására az ostendei bizottság előtt oly nagy autoritással bíró K. Alphonse úr hivatkozom, aki az ostendei bizottságot a döntőbírósság meghozandó ítéletével terrorizálta le.

A békeszerződés szerint az ellenséges állam polgárainak háború alatt lejárt koronakövetései nem koronában, hanem valútában voltak kifizetendők. Ennek folytán a bemutatásra szóló papírok szelvényeimet kiáltó ízet lett volna, ha azokat ellenséges állampolgárnak nevében érvényesíthetik, mert akkor rossz korona helyett jó valutát lehetett volna a magyar pénzügytektől kiszlopolyozni.

Ennek a lehetőségnek a kikérülése céljából 1923 április havában megállapodás jött létre az Alphonse úr vezetésével ott álló párizsi Office-el, amely szerint nem elegendő egyszerűen azt állítani, hogy a bemutatott kötvény szelvények francia állampolgár tulajdonát képeztek, hanem arra vonatkozólag, hogy a szelvények tényleg az arra jogosítottak által mutatattak be, a magyar pénzügytektől a következők igazolásokat kérték:

- a) a bemutatott francia állampolgárságát a háború kitörésekor és azt, hogy az illetőnek állandóan Franciaországban volt a lakhelye,
  - b) a címlet felmutatását,
  - c) az 1915. január 1 óta esedékes szelvények folytatóság megmutatását,
  - d) egy előnyösen ismert bankcég által 1914 augusztus 12. előtt kiállított „bordereau d'achat” bemutatását, vagy annak más hiteles áton való igazolását, hogy a címlet már az említett napon tulajdonában volt, vagy azt olyan francia állampolgártól vette vagy örökölte, akinek a címlet a fenti időpontban tulajdonát képezte.
- Ez a szabály ad analogiam alkalmazandó a főváros háború után lejárt kötvényeire is.
- Már most tudni kell, hogy a főváros német kötvényei után a főváros még 1919-ben is fizetett osztá-

lékot. A szelvényeknek folytatódó bemutatása tehát lehetetlen és így az igazolásnak egyik kellőke hiányzik.

Igaz, hogy a hatáskört megállapító 239. § a békeszerződés előtt készített beszél, ha tehát francia állampolgár 1919 és 1921 között szerezte meg a szelvényeket, akkor a hatáskört még megállapítható volna, ennek azonban véleményem szerint jelentősége nincs.

Közudomású, hogy a német kötvények összevásárlása csak 1922-ben és 1923-ban kezdődött meg: 1919-ben, 1920-ban a német kötvények összevásárlása a spekulációt egyáltalán nem érdekelte.

De ha ezt a gyakorlati szempontból rendkívül fontos körülményt figyelmen kívül hagyjuk is, Jogerésár az ügynek akkor sincs jelentősége, mert a magyar Corpus Jurisba bekegyelvezett 1922. évi XXV. t. c. a magyar-francia egyezmény II. §-a világosan azt mondja, hogy a szerződés felek állampolgárai részéről az 1919. évi augusztus hó 6-ik napján, vagyis a kereskedelmi forgalomban Franciaország és Magyarország között történt urafelvétel után vállalt tartozásokra és szabályszerűen megszerzett javakra, jogokra és érdekekre néve kizárólag a köztörvényi szabályok lesznek irányadók, anélkül, hogy e tekintetben akár a trianoni békeszerződésre, akár jelen egyezménynek rendelkezéseire hivatkozni lehetne.

Íme tehát, tételek törvény állapítja meg, hogy ha a francia állampolgár meg is szerzi azokat a német kötvényeket, amelyeknek szelvényét 1919-ben a főváros még a német állampolgárnak fizette ki, az ezen szerzés már nem szolgálhat jogcímmel a békeszerződés 239. §-ában megállapított döntőbíróssági hatáskörre, mert ezen szerzés alapján való igény csak köztörvényi úton, tehát csak magyar bíróság előtt lesz érvényesíthető.

Ehhez járul még az a komikum, hogy a döntőbírósság nem egy a világ végéig való működésre megállapított szerv, hanem egy ideiglenes intézmény, amely csak átmenetileg működik. Az évek, vagy évtizedek múlva lejárt szelvények felett már nem ítélkezhetik a döntőbírósság, mert akkor döntőbírósság már nem is lesz.

Az angol-magyar döntőbírósság perrendtartását megállapító jogszabályok, amelyek a hivatalos lap 1922. január 22. számában és a francia-magyar döntőbírósság eljárását megállapító jogszabályok, amelyek a hivatalos lap 1922. szeptember 1-i számában jelentek meg, világosan kimondják, hogy már le is járt az az idő, ameddig a döntőbírósság kereseteket elfogad. Új keresetek tehát a döntőbírósság előtt már a perrendtartás szavai szerint nem is voltak benyújthatók. Igaz, hogy a döntőbírósság később benyújtott kereseteket is elfogadhat, de csak kivételes méltánylást érdemlő esetekben, de ilyen kivételes esetekben a felperességi jogot már nagyon alaposan kell igazolni. Ilyen kivételes esetekben a francia vagy angol állampolgárt fogja terhelni annak a bizonyítása, hogy ő a kötvényt mikor szerezte meg és a bizonyításnak egyik módja lenne az ellenséges állameltető polgár eskü alatti

kihallgatása arra, hogy a kötvény ő hozzá a békeszerződés előtt került.

Talán mégsem szabad egy múltás főváros múltbárdos érdekeit azon az alapon elbíraltatni, hogy a francia vagy angol felperesek egész tömege a kötvény megszerzésének időpontja tekintetében hamis esküt fog tenni és talán mégsem szabad abból kiindulni, hogy a döntőbírósság, amelynek magyar tagja is van, a maga hatáskörét az eddigi gyakorlattal és törvényvel ellentétben a főváros terhére meg fogja állapítani.

Valamelyik lapban azt olvastam, hogy csak a kévéházi Conrádok fogják az ostendei egységességet kritizálni.

Talán szabad nekem, a kévéházi Conrádok nagy tömege nevében mély tisztelettel arra kérni a hivatott hadvezéreket, az igazi Conrádokat, hogy akkor, amikor az ostendei egységesség megkötése mellett méltóztatnak argumentálni, az argumentáció fegyvertárából a békeszerződés változtatásával való íjlesztést méltóztatásnak kihagyni.

Az angol és francia kötvényeket meg akarjuk fizetni 100 százalékosan, csak a német kötvényeknek vannak szerény óhajaink. Vita is csak a tekintetben van, a német kötvényekhez pedig a választott bíróságunk semmi köze, itt a választott bíróságunk hatásköre nincs. Talán szabad tisztelettel azt kérni, hogy a boszorkányokról, amelyek nincsenek, nulla questio fiat.

A főváros német kötvényeinek árfolyama

Az ostendei egységesség szerint a főváros az 1914. évi német kötvényeket, azokat is, amelyek német állampolgárok tulajdonában voltak, vagy vannak, aranyban köteles visszafizetni.

A Németországban érvényes jogszabályok szerint a német városok által kibocsátott aranyárkárókat szóló kötvények bevonatnak és azok helyett az eredeti tőke 2½ (két és fél) %-a erejéig új kötvények becsatoltatnak ki, amelyek 30 év alatt kerülnek kifizetésre, az új kötvények a kamatok csak a kisorsolás alkalmával fizetendők. A választott bíróságunk a névterítés, tehát az eredeti tőke 12½%-ával törtenék.

A főváros 1914. évi német kötvényei a baseli egyezmény megkötése előtt, 10% alatt jegyeztettek. 1925. évi Április hó 20-án a kötvények árfolyama a frankfurti tőzsdén 16½% volt. 1925. június 20-án a kötvények a frankfurti tőzsdén 19½%-on állottak, ma az ostendei egységesség megkötése után a kötvények árfolyama meghaladja a 20%-ot. A kötvények tehát nem is egészen 5 hónap alatt közel 100% árfolyamnyereségre tettek szert.

Állítólag nagy előny, hogy a főváros jogosított a kötvényeket az ostendei egységesség értelmében a tőzsdén visszavásárolni.

Szerény kérdés:

Mi történik akkor, ha az ostendei egységesség ratifikálását a külgazság megtagadja azon a címen, hogy ez Budapest teherbíráképességét veszélyezteti.

Nem kell hozzá profétai tehetség, hogy ebben az esetben a kötvények megítá visszacsúsznak arra a kurzusra, amelyen 5 hónappal ezelőtt voltak. A kötvények nem 30% felett, hanem 16% körül lennének visszavásárolhatók.

Kinek art ez?

A „Magyar Jövő”-től kell vásárolni a kurzus iskolában

Hibákról fogok beszélni, nem hübnökről. De ezekről a hibákról jóhiszeműleg elmondhatom, hogy c'est plus qu'un crime, c'est une faute. És ha vannak ilyen hibák — mondáná Ripka Ferenc főpolgármester úr — ezeket orvosolni kell. Elsősorban változtatni kell azon a rendszeren tanítási módszereken, amely olyan divatos lett a különböző tantárgyak tanításánál a kurzus iskolában. Nem maradok az általánosításnál, hanem pusztán konkrét példákat szándékozom fölhozni. Az egyik külségi leánygimnáziumban a német nyelv tanára, úgy látszik, az eddigi különféle nyelvtanítási módszereknek, a grammatikálisnál és a beszélgetésnél is nagyobb sikerre vezetőnek tartja azt az eljárást, hogy a szótárbeli egymásután következő 20—25 szó adja fel a gyermekek leckeire. Ez egyenesen butítás. Tánmáds a gyermek agyvegyeje ellen. Hogy mi lehet ennél a tanítási módnál az irányító szempont, az az 5 tík. De ez a tík mindenestre teljesen ellentéte annak a felfogásnak, amely után a modern nyelvtanítók igazodnak, akik minden szót asszociálási akarna, valamely képzellet, régi, meglévő képzellet társítási, hogy a gyermek annál könnyebben apperceptálhasson.

A magyar tanár szavakat nem adhat fel a szótárból, tehát felad filozófiákat, elméletet. Ha erti valaki jó, ha nem erti, akkor várja be. Ugyanebben a leánygimnáziumban, az első órán, mielőtt egyetlen prózai írásművet olvastak volna, földat lekeült a tanár a prózai írásművet fogalmát, tartalmát, alakját, összefoglaló, három oldalra terjedő elméletet, rábizván a nehézségek áthidalására a gyerekek józan, természetes észjárására. Mikor ilyen lendülettel indult meg az év elején a tanítás, akkor ebből a pra-

missából joggal az a következtetést vonhatnánk le, hogy karácsonyra elkészülnek az egész anyaggal és januárban megkezdik az ismétlést. Az év végéig pedig csak ismételnék és ismételnék, esetleg minden klasszikus, az osztály keretében tartozó minden irodalmi művet elolvassanak. Pedig ehelyett. Az előirt olvasmányokkal sem készülnek el a meghatározott időre. A fent nevezett leánygimnáziumban májusban végeztek el Toldi estétjét és az Odüsszeia első felét és az utolsó órára új leckeül feladta az Odüsszeia második felét, a XIV. énekét a XXIV. énekig.

Azok a vásárlások, amelyek a szülők zsebére mennek, nem kevésbé fontosak a módszertani kérdésnél. Késégtelen és már napirendre térünk afelől, hogy a szülők gazdasági helyzete ma sokkal nyomortoroságabb, mint régen. Ez annyira közudomású volt már a destruktív utolsó éveiben is, hogy a fővárosi Tanács körlevelet intézett összes iskoláihoz, melyben felszólította a tantestületeket, hogy igényeiket mérészerűen és a szülőkkel a lehetőleghez képest kiemélték és melleszék a fölösleges kiadások. Ezzel szemben csak néhány konkrétum hozok fel, — nem az összeset — csak néhány olyan kiadást említek meg, amelyről az elmúlt destruktív korszakban nem is álmódok a szülők.

- Holnap jön a főlágragató úr, meg kell venni a Nemzeti Kátét (15.000 K.) A Magyar Jövőtől kell venni a füzeteket. Az iskolában a tanúrok árusítják.
- Herbariumot az igazgató úr árusít, 35.000 K.
- Magyar órára kivonatokat kell írni a Vasárnapi könyvből, tehát meg kell venni a Vasárnapi könyvet a 6000 K.
- Gyűjtemek az iskolának zseblóra.

— Gyűlenek az iskolának songorára.
— A regősöket meg kell hallgatni és fejenként 3000 K-t fizetni.
— Rádió előadásra kötelező a részvétel (6000 K) és ruhadr 2000 K.
— Byron matiné 4 3000 K.
— Be kell írattokni a Kisozba 60.000 K.

Nem hagyhatjuk szó nélkül azt az indokolást, amely abban nyilvánul meg, hogy a tanítási órákat, sokszor egész napokat igen könnyen mulasztanak. Régen a törvényes ünnepek kivétel és a főigazgatói meg igazgatói szünnapokon kívül nem volt szünnap. Szentség volt minden iskolai nap, amelynek az elmulasztására nem is gondolt senki. Gimnáziumi évelim alatt csak egytelenezszer hiányzott a magyar tanóróm három napig, mert elküldték Fiumába miniszteri biztosnak. Nincs tovább. Más helyettesítés nem volt. Ekkor bejött az igazgató és megparancsolt tovább dombovári Révy Ferenc, ahol Hoffmann Frigyes elhagyta. Ma a legtöbb tanár hetekre, hónapokra menő szabadságot kér. Akik tanítanak, gyakran mulasztanak napokat, egész órákat. Az indoklás terhelje az ő lakásterhelést, mi csak azt tudjuk, hogy a gyermek itthon emészt el ebédnél, ma megint ennyi meg ennyi lyukas óra volt.

Csak néhány adat:
I/9 3 lyukas óra.
I/10 2 lyukas óra.
I/12 2 lyukas óra.
IV/23. műmia bemutatás, méltán elmarad.
IV/26. antialkoholista színesi bemutatás, egy óra elmarad.
IV/28. 4 lyukas óra.
IV/30. Regősök bemutatása, egy óra elmarad.
1923. szept. Első három nap mindégtyéken volt lyukas óra.

A lyukas órákon a tanulók letészészerinti csendes foglalkozást üznek. Aki akar: olvas, aki akar: ír, rajzol. A tanár szintén keres magának valami foglalkozást, de nem a gyerekekkel foglalkozik. Ez az értelmezése a helyettesítésnek a destruktív korszakban ismeretlen volt, mert akkor a helyettesítésnek az órárendben előforduló tantárgyba kellett foglalkoznia, ha pedig ehhez abszolút szemmel sem értett, (és ilyen tanár nem igen akad) akkor saját tantárgyából ment egy leckevel előre.

Ez a módszer azonban most a múlté, a keresztény kurzus tanárai valószínűleg azt gondolják, hogy az iskolás gyermekeknek is kell szabad időt adniok a tanítás keretén belül, hogy önmagukét lehessenek. De hogy a bánásmód durvaságát mivel magyarázhatják, az sejtetem fog maradni örökké. A szóbanforgó leánygimnázium ötödik osztályában ugyancs az egyik tanár a leányokat — 15 éves leánykák bizony már nem gyerekek — bivalyoknak titulálja. Sic. Így akarja az őnőzetet nevelni. A keresztény kurzus szép eredményeket érhetett volna el, a keresztény kurzus népszerűvé tehetné volna magát, ha más utakon halad. De azok az eredmények, amelyek a kurzus uralmának a következményei, olyan visszataszítók, hogy a jobbjézsei keresztények maguk borzadnak vissza először. Minden téren középkori állapotokat teremtett a kurzus és amit az iskolában művelt, arra ráült Talleyrand mondása: c'est plus, qu'un crime, c'est une faute.

A Polgár rádiója

Tudományos Akadémia nyelvészeti osztályának: legközelebbi pályázatra sziveskedjenek kitűzni a „bornirt” szó legszabatosabb definícióját.

Hogyan küldik el az Ismeretlen Adófizetőhöz az — adóvégrehajtót?

A nyíregyházi T-osztály osztályfőnökét végelbánással helyezték B-listára?

A Vass-menének a tapértékét is aranyban állapították meg?

A numerus clausus terén megvan már a — jogegység. Kissé hasonlít ez ahoz, amikor Friedrich kinevezte önmagát — jogferrásnak.

A Bethlen-udvarban szobrot kellene emelni a még — ismeretlen Lakónak.

ZSOLDOS magánfolyam
Előkészítő képzés a magánvizsgákra, érettségire
VII, Dohány u. 84 :: Telefon: József 124-47

Egyetlen szó sincs a fővárosi tanács válogatott programjában lakásépítésről, kislakásos bérházakról

Mindenki tudja, mindenki vallja, hogy az építkezést meg kell végre indítani. Meg kell indítani ezzel és egy okból. Budapesten kevés a lakás, valóságos

lakásnőség van,

úgyhogy lakbértek tekintetében s a lakások felmondása tekintetében meg mindig nem járhatunk el a békekállapothoz, sem a lakbértek, sem a lakásokat meg mindig nem lehet, nem szabad felszabadítani, mert bonyodalmat idézhetne elő. A községi demokrata párt éppen ezért már esztendő óta kéri, sürgőzi az illetékeseket: induljon már meg végre az építkezés, a lakásteremtés. A városban Wolffék voltak többségben a ók is, a tanács is a sürgőstésre egyre csak sopánkodtak, hogy:

— Nem lehet! Nincs pénz.

A lakásnőség pedig egyre nőtt, egyre gyarapodott.

Jóllehet a községi választások s a demokratikus ellenzék blokk diadalmasan, többségként vonult be a városházára.

Most már Wolffék is beálltak — nyilván muszájból — az építkezés sürgőzítő közé s a tanács most már a pusztá sopánkodással mégsem érhetne be. A középítési osztály bemutatott egy úgynevezett építési programot. Meglátásztott ezen a „program”-on, hogy sőtiben elkészült, hevenyészett munka, de oly sürgős az építkezés megindítása, hogy az llyesimivel most nem ér rá senki bibelődni. A tanács azonban mintha reménykedett volna, hogy a „program” hevenyészett voltán tán fennakad valaki s így majd lesz róla jó hosszú vita a programról s közben elmarad megint az építkezés. Nem így történt s erre egyszerűen, nem tudni, hogyan, feléppent egy új — azaz dehegy új, a nagyon jó! Ismert régi — jelszó, hogy — Nincs pénz.

Hogy azonban a látszat mégis meg legyen valahogy menthető, a tanács kis szemfényvesztéssel próbálkozik. A „nagy építési program”-ból elkezdi válogatni. Így

megszületett az új „válogatott program.”

Egy B-listás tanár tragédiája

A B-listának is megvan immár a maga mártírja. Tóth Aladár úpepsti igazgató, a tantestületnek egyik legkíválóbb tagja, kitűnő pedagógus és tanónyíróvórlt családja köréből és hátrahagyott leveleiben arról értesíti barátait, hogy a B-lista elől a halába menekül. Azon az emberi szanakozáson és részvétlen kívül, melyet a sors bármelyik hajótöröttjével szemben éreznünk kell, fokozott megdöbbenéssel és megilletődéssel olvassuk el Tóth Aladár tragédiáját. Mert Tóth Aladár esete: tragédia a szónak a legteljesebb, iskolai értelemben. A középiskolában is úgy tanultuk, hogy a tragikus hős, aki valamely magasabb eszményi cél érdekében küzdve, környezetével, a társadalommal összeütközésbe kerül, de a harcot fel nem adja, erejének gyengeségével nem bírja vissza az egyenlőtlen küzdelemtől sem és így mintegy önként rohan bele sorsának tragikus fordulatába.

Tóth Aladár körül az egzisztenciák szűzai és ezrei jártak meg ugyanezt az utat. Tapítóknak, igazgatóknak és egyetemi tanároknak egész tömege került szembe azzal a telfogással, mely világnézetiüket, gondolkodásmodjukat, sőt tudományos tantételeiket is üldözötte vette. Elbuktak mind, hősök valamennyien. De a Tóth Aladár hőssége még az övékén is túl magasodik, mert Tóth Aladár nemcsak abban maradt hősnek, hogy nem tagadta meg elvét, hogy nem volt hajlandó kőpenyegét forgatni és nem volt hajlandó az üldözök sorába beállni, ahelyett, hogy üldözött lett volna, hanem Tóth Aladár nyitlan kiállt, felemelte a szavát az üldözök ellen, nemcsak a saját ügyében, hanem többi pályatársáé érdekében is.

1920-ban történt, a kurzus tozódásának leghevesebb idején, hogy Haller István, akkori közoktatásügyi miniszter Budavári László társaságában megjelent Újpesten, hogy az ottani tanítókat a keresztényszocialista pártba beszervezze. Beszélde után odaforodt a tanítókhöz és azt mondta:

— Önök pedig, ha tudnak valakiről valamit, jeltessék fel.

A tanfelügyelőség tagjait pedig figyelmeztette, hogy mindazokat, akiket feljelentésnek, azonnal fűgessék fel állásukból. Ekkor előlépett Tóth Aladár s a következőket jelentette ki:

— A tanítósgyűlés van legelőbb szabályzata és ez szerint járunk el. Törvénytelen intézkedést nem hajtok végre, még ha azt a miniszter akarja is.

Még ez a kemény fellépés sem lélekte volna fel Tóth Aladár tragédiáját. A végös csapást Tóth Aladár részére a második neuzetgyűlési választás hozta el. Még mindnyáján visszaemlékezünk arra a kemény, elkeseredett és hősi küzdelemre, melyet a pesti környéki kerületben Fábán Béának kellett vívnia, akinek elődjei Taszler Béla, Budavári László és Oláh Daniel voltak.

A válogatás eredménye a következő:

Megpítelti a főváros a heledek kerületi és az első kerületi előjárásokat;

a második kerületi és a nyolcadik kerületi előjárásgy épületeire új emeletet építtet rá; a Sashegyi-fürdőt kibővíti neplfürdő-résszel; a Gellért-fürdőt is kibővíti, még pedig két irányban: a város legújabb szerzeményén, a Legrédy-telken strandfürdőt létesít, ezekről pedig megadja a Gellért-fürdőben új hullám fürdőt.

Ezzel aztán pont. Többre nincs pénz — mondja az érdeemes tanács.

Külön lakásépítésről, kislakásos bérházakról a „válogatott program”-ban egy árva szó nincs.

Egy kis bibi azonban van. Most már nem Wolffék a mindenható urak a városházán s így most már parancsolólag áll a tétel, hogy építkezés kell. A blokk állja a követelést, s ez elől kitérni nem lehet. Itt nem segít semminemű amerikaizás, még ha válogatott programnak nevezik is.

Ha volt Légrády-telek megszerzésére sürgősen pénz, ha akad sok egyébre pénz, erre legjobban kell, hogy akadjon. Az építkezést meg kell indítani.

nem csak azért, mert lakás nagyon kell és nagyon sürgősen kell, hanem azért is, mert az építkezés megindítása valahogy mégis csak megindítana egy egész sor iparágat, amely esztendő óta várja s eddig hasztalan várta, hogy végre induljon már meg valami s szünjön vagy legalább eszkenjen a nagy munkanélküliség, legyen végre egy kis kenyér s régen éhes szájak.

A demokratikus ellenzék blokk napirenden tartja a kérdést

s segítségem engedni elüllyeszteni.

Budavári László különösen a tanítósgágot akarta a maga részére megnyerni és a tanítósgágot megszervezésében „első” akadálynak ismerte fel Tóth Aladárt.

A választások előtt pártéredéből szabadságotlított Tóth Aladárt, aki ettől az időtől kezdve hasztalanul mozogtatott meg minden követ, hogy állása vissza kerüljön. Még a fölöttesei is hiába léptek közbe érdekében, 1924 decemberében a 42 éves férfút, a Nemzeti Népvételez című tanügyi lap volt szerkesztőjét, a hazafias szemléletű pedagógust B-listára helyezték. Tóth Aladárból destruktív lett, „alkeresztény” lett, „rotadt keresztény” lett, mert nem vállotta Budavári László politikáját.

Tragikus hős Tóth Aladár, mert az újságírók is tudnak tragikus hőseket felmutatni és nemcsak a drámaírók tudnak tragédiákat kidöndölni, hanem az emberi korlátoltság és szűköklőség is.

Mindenütt Vass

Nemcsakra Vass József nevével lesz tele a közvélemény. Vass Józsefről nevezük el a mentit, a tojót, a kétszeres kenyeret, róla nevezünk el mindent, ami az oléosságát jelképezi és ami nincs. Nem nevezük el róla mindazt, ami a drágaságot előidézte és ami van. Nem fogunk beszélni Vass-féle boltbéréről, Vass-féle lakásfelmondásról, Vass-féle inszágáról. Mi készséggel elismerjük, hogy a minisztereknek is joguk van a népszerűség aranynapjában sültekérésnek. Ha a Biroth-vásznat, a Kneip-kúrát és Priantiz-borogatóst el lehetett nevezni feltalálójukról és ha ezeknek az orvosoknak a nevei bevonhatók a köztudatba és a köznyelv megszokott önevezései lehetnek, akkor az a miniszter is, aki a nagy tömegek számára valamely szimpatikus újítást tud teremteni, megérdemli, hogy neve közzéjára kerüljön. Oh, hiszen volt már népszerű miniszter. Wekerle nevet dalba foglalták, gyufát neveztek el róla, képmását odafejtették a borbélyműhelyek cögőreire, sőt róla neveztek el a tiúdlérest is és a „wokerle” egy időben legalább is olyan népszerű volt, mint a „priantiz”. Van és lehet népszerűsége egy miniszternek is és mi Vass Józsefről is el fogjuk hinni, hogy népszerű férfi és kedvence a nagy tömegeknek, ha mind az ő nevéit is dalba fogják foglalni, ha az ő képét is tüzetli cögőrről fogják felhasználni. De ahhoz bizony nem elég, ha az étlap legrosszabb fogását a saját nevével nevezik el. Igazán népszerű csak akkor lesz Vass József miniszter úr, ha a Vass-menő igazán jó lesz, igazán oléós lesz és minden embernek a füzakében ott fog rotyogni az a bizonyos csirke, melyet — tessék elhinni — már szívesen megnevünk el a népjólét kiváló miniszteréről, ha — megvonja.

Svájci mozaik . . .

II.

Lugano, 1925 szeptember.

Davos. Befut a vonat és jökdévid vidám emberek szállnak be, utaznak Landquart... Sargans... az élet felé. Boldogan veszik át poggyászaikat a portásoktól, mennek a munka, a lélegzés útjára, gyógyultok, egészségesek, mámorosak. A perronon állnak, akik ott maradnak. Davosiak. Az életért harcolnak. Bűnösök a távozóktól. Így bűnözhattak Szibériában a hadifoglyok azoktól, akik egy cseretemporettal hazajöttek. Nem irigykednek, de bánatosak. És amikor elindul a vonat, mennek vissza erkélyekre legelni, önmagukat figyelni, tuberculin injekcióért, pneumo utánoltatásért, küzelemért, az életért. Szomorú órák temető ez a Davos. Földrajzilag csodás, szép, minden oldalról védett 1500 méter magasságban fekvő völgy. Hegymászóknek, sportolóknek téli elterelő. És szórakozás is bőven akad. Nemrég Moisei vendégszerepelt (ársalutalát, zenekar, mozi, tudományos előadás, innepély, tánc egymást követik és mégis... Elenyésző azok száma, akik mulatni jönnek Davosba. A legtöbb az életért jön, harcol, szenved, küzd, izd és felszök. Remél és megindítja a lélekjárt, megméri a lézat, várja az orvost, a jövőt, az egészséget, az életet.

A vonat gyors iramban patakot partján, lavinák elleni védőgátakat mellett siet tovább, Landquartban állomáskodik. Ez már „Tiefland”, ahogy a davosiak mondják. Már jóval alatta van az 1000 méter magasságnak. Elhagyjuk Graubünden kantont, a híres erandini fürdők homát és a sargansi várom. Bagaz forrásai mellett átfutva a romantikus, sziklafalakkal körülvett, vadregényes Wallenscölen vagyunk. A leghíresebb fürdője: Wessen. Svájcban Vöggenen kívül csak itt van strandfürdő. Nagyszerű összeköttetés, kitűnő kis hotelek, a napi ellátás átlag 10-12 frank szobával és háromszori étkezéssel. 10 frank-130-140 éves korona. És eszembe jutnak a mi remek Balatonunk fürdői. Az árak, a rossz utak és a még mindig hiányzó körvasút, valamint a kitűnő svájci fajtájú szállodák hiánya. „Nekünk is volt egy jelszavunk”, mondja híres versében Tóth Kálmán. Igen, jelszavunk az volt és van is, nem is egy, ebben túltermelünk, de sajnos ennél is maradunk. Egy amerikaival beszélgetek a vonaton és azt mondja: „Önök magyarok ne azt mondják: Nem! Nem! Soha!, hanem ezt: Igen! Igen! Örökké! Előre!”

Zürich. A kis ország legnagyobb városa. Ma mindenkor és helykor. Valamikor Európa szeméjét itt kavarta a boszorkánytánc. A legforgalmasabb uca: a Bahnhofstrasse. Elején nagy divatruház. Tulajdonosa magyar. A gyerekvonatok kicsinyét halásan fognak emlékezni rá.

Az uca végén a tépártján a Törsde épülete. Valamikor innen dirigálódott a magyar korona sorsa. Zürichi Fogalom volt. Kurzust jelentett, eszerint estek, vagy emelkedtek az árak a pesti üzletekben. S szeméket a Baur an Lachen Vörsi Misi jászott, Zürich 1,30, vagy 2,80, ennyit tudtak róla Pesten. Többet nem és ugyanezeker Medgyasszay Vilma vendégszerepelt az egyik kábaróban, a Stadthäuserben Bertha István vezényelte Lehar és Kálmán operettjeit. Kerékjáró Duci, Szigeti József, a Kötányi nővérek hangversenyektek a Tónhallásban és ha a magyar korona esett is, a magyar művészet, génlusz és díszesség fenn ragyogott.

A régi város. Mással a City az előkétek, vagy az üzletek, a bankok negyede. Zürichben a belváros a munkásnegyed, a régi város. Néhány érdekes ház itt is akad. Az egyikben, a „Haus zum Lächli”-ben állított meg Nagy Károly lakott. Egy másikban a számtól Lenin, ugyanebben, ahol egykor az emigráns Petár, a későbbi szerb király.

Basel. Három ország határa. Valamikor a sibilós kedvelt helye. Most egyszerű kereskedőváros. Szabadkőművesek tartják kongresszusukat. Eről is csak az újságokból értesül az ember, sehol semmi feltűnés, mozgolódás. Itt rendel a tídböleget kodvone, kiváló doktora: Philipp, Franciák, németek, de mások is messze földről zarándokolnak hozzá. Nemcsak, mert elősrángó orvos, hanem mert ember, egész ember, akinek szíve van.

Basel komoly város, és csak a farsang idején mulat. Akkor híresek a felvonulások, különösen a dobmuvészek. De senelleg különben is magas színvonalon áll. Konzervatívumra híres. És itt a leghíresebb tanár: K. Durigó Ilona és férje.

A Frele Strassén, a koron, eotágás főrt sétál. Mindenki mosolyogva köszönti. Talán a legnépszerűsebb az egész városban. Jenő főherceg. Évek óta itt él.

Bern. A főváros. Félig német, félig francia. Árkados uca! Bolognára, Bozenre emlékeztetnek. Itt van a parlament és itt születik a kormány. Hogy ki a kormány tagjai? A legtöbb svájci nem is tudja. Ahogy a kereskedők egyik elnöke mondotta: „Nem fontos. Ha jól végzi a dolgát, mindegy, hogy kiessza.

ha meg bajt csinál, akkor úgyis elintézzük”. Más Baselen a szabadkőművesek, itt a katolikusok tartják gyűléseiket. Ez is esendben folyik, minden ceremónia nélkül.

A parlament Európa legesendősebb parlamentje. Születel. Megkérdeztém az öreg portást, mikor volt itt utóljára vihar, személyi vita, más nálunk nem ösmertelen földi jó, mely azonban nem specialitásunk, a nagy „ügyvezetett költőszorazágok” is büszkélkedhetnek vele, mikor vezettek ki utóljára képviselőt? Úgy nézett rám, mint az eszölerre.

Oldalt a minisztériumok. Itt beszéltem három év előtt a jelenlegi elnökkel, aki akkor pénzügyminiszter volt és én voltam az első újságíró, aki hivatalában felkereste, mert Svájcban ismeretlen az interjú, belpolitikai rovat, intrikák, pletykák csákúgy, mint a hasonló fajtájú színházrovat. Hegedűs Lóránd volt akkor Magyarország pénzügyminisztere és Musy, az akkori pénzügyi Bundesrat a legnagyobb elragadtatás hangján nyilatkozott róla. „Magyarországnak élni kell, nem lehet tönkrotenni — mondotta akkor — Ausztria nem életképez annyira, a vízfejű Bécs agyonnyomja, de Magyarország agrárszország, a zseniális Hegedűs Lóránd vezet a pénzügyeit, bizom a magyar korona jövőjében!” Három éve mondotta ezeket Musy, Sváje jelenlegi elnöke, de ő csak Hegedűs Lóránd tehetségét és az országot ismerte, de nem ismerte az otthoni viszonyokat. „Voltam Magyarországban — mondotta — nagy hiba, hogy remek földjüket nem használják ki eléggé”. Bizony ma kihasználja a jóvátételi bizottság, csak nem örülhetünk neki.

Az ablakok a Bundesterraszára nyílanak. Lent folyik az Aare, szemben a tálvólból intenek a havasok: a Jungfrau, Mönch, Eiger. Egy törékeny, lanyokküllésű eszhatja hólyag siet itt végig minden dőlben a korozók között: Bardach Emilia. Róla írta Ibsen Solness építőmestere. Gossenssában találkoztam, amikor Ibsen 60 éves volt, Bardach Emilia 18. „Egy szeptemberben pár májusi napsugarának” így dedikálta arcképét neki Ibsen.

Luzern. Nonzetközi vendégsereg házszeg a sétányon. Hat év előtt itt volt a magyar emigráció központja. Ma magyar zene szól a Kurhauban, itt, Lausanneban és Davosban játszik magyar zenekar, mindenütt sikerrel. Szeben Búrgenstein. Itt lakott Frigyes főherceg és családja, akkor Frické gróf néyen és gróf Andrásy Gyula feleségével és leányával. Egy kéz pászó akkori lakó Miksa főherceg és gróf Hunyadi voltak. Berethöld, volt külügyminiszter, Forgács és Pálffy grófok sétáltak akkor a luzerni strandon. Windschgraeck Lajos herceg alakja fűnt fel az egyik sarokban, a National előtt Konstantin görög király és udvara, de egyttal a magyar pénzarisztokrácia egy része is. 1919-ben volt ez. Ma alig hallani magyar szót, angol, spanyol és néha német járja.

Luzern közelében Hertenstein. Itt lakott, innen indult útjára, nagy és szerencsétlen útjára IV. Károly, a mártír király.

Tiszta... izletes

és e mellett valóban olcsó... ez a „Franck”... Vajjon kellő alapl nélkül itélünk-e mindig és mindenütt ily biztosan?...

Miért nem hagyják magukat okosan számító háziasszonyok azon szokásuktól eltéríteni, hogy hangsúlyozzán „valódi Franckot a kávédarálólval” kérjének.

Franckot a kávédarálólval” kérjének.

Lugano. Az olasz Sváje főhelye. A szállodák zsűfova angolokkal és amerikaiakkal. Minden tele van. Naponta teli hajók és autók veszik a kirándulókat szerre szét, Olaszországba is. Elég a határátlépési jegy, ezt minden portás kézzszeggel megszerzi, vízum nem is szükséges. A tóparton feltűnően kevés a jöftőlzött, csinos nő. A benzínállíték közt már inkább. Bufibrizás gyári leányok viháncolva hallgatják a „Mugugin” cukrászda terraszáról hangzó muzsikát.

A Palace szálló mellett olasz kápolna. Németek sétálnak benne Baedekerrel a kezükben pontosan ellenőrizve mindent az utolsó szögig. A kis templom mellett igazi olasz uca. A Via Nassa, Lugano fő ucaja. Az első perczben azt hiszem, hogy a Petőfi, pardon, Kazár ucaában járok, de azután felébrezt a pergő olasz szó és az üzletek is szebbek.

A parti pavilonban a zenekar Strauss Walzert játszik. „An der blauen Donau”... A luganói tavi sétányon egy pár percre eletre kol a régi eszszárfváros, a kedélyes, a művészi Bécs, I. Ferenc József Wtenje, a Bankgassei „Magyar ház”, a felség személyi külli minisztérium, a monarchia, egy nagyhatalom, melynek vére, zsírja a régi Hungaria, Nagy-magyarország...

A zene olbhalt és előszökk a újságokat, az ittenek, melyek alig szólnak rólunk, még néhány év előtt tele volt minden Magyarországgal és az otthoniakkal „Horogkeresztes és kommunista tüntetések Bécsben” olvassuk. „Kényeseregységek és csodák Pesten”, 1925. Az idő kerékét nem lehet visszafordítani. De azért az öreg Horatiusnak még ma is igaza van: „Beatus ille, qui procul negottis.

Dr. Vázsonyi János.

Ötven esztendő

Buda, Pest és Óbuda egyesítésének, a mai Budapest megszületésének felszázados évfordulóját a főváros azot ülte meg, hogy több olyan munka megírására adott megbízást, amely visszapillantást nyújtson erre a felszázados multira. Így született meg egyebek között dr. Gárdonyi Albert eszékesfővárosi fővelváltós munkája: Ötven esztendő Budapest székesfőváros történeléből. A munkát a főváros adta ki s a könyv most hagyta el a sajtót. Dr. Sipőcz Jenő polgármester irt hozzá előszót s mi az előszóból kiragadjuk azt, amit dr. Sipőcz Jenő polgármester is nemcsak az előző lényegének, de az egész könyve magjának tekint.

— Két nagy tanulsággal szolgált — mondja a polgármester — a lefolyt ötven esztendő. Az első: az erők egyesítésének nagy értéke, melyet 5 néhány sarral utóbb „minden erőnek egy célra való egybefogására”ként jelöl meg közelebbről.

— A másik tanulság pedig — mondja — az, hogy a főváros a fejlődésnek emelkedő pályáján addig halad zavartalanul előre, amig a nemzettel teljes összhangban van.

Egy szó kivétel valónk nincs ezen a két megállapításon. Csak éppen az elsőnél megjegyeztük, hogy soha nem elettek annyira az erők egyesítésének, minden erő egy célra való egybefogásának nagy és fontos eleve ellen, mint abban a időben, mely dr. Sipőcz Jenő pájszára emelte s amelyre dr. Sipőcz Jenő felesküdt. Ezt a labort le kellett előbb győzni, hogy ez a győnyörög elv, melyet most a polgármester

első és nyíltan legelsőszóbb tanulságként hangoztat, érvényesülhessen.

Ami a második tanulságot illeti, itt is legyen szabad egy megjegyzést tenni, de az már nem az előzőnk, nem dr. Sipőcz Jenő polgármesternek, hanem dr. Gárdonyi Albert munkájának szél.

— Teljes összhang a nemzettel — mondja a polgármester. Úgy érezzük, de chez a megállapításhoz kapcsolódik dr. Gárdonyi könyvének az a megállapítása, amely több helyütt is jelentkezik, a könyv vége felé pedig valahogy pregnánsan összefoglalva így hangzik:

— Kétszegtelen, hogy a magyar városi élet még nem forrtól össze annyira a nemzeti szellemmel, mint más országokban, ahol a városi polgárság nemzeti szerep szerül is azonos volt, a többi társadalmi osztályokkal s ennek következtében a városi népesség a nemzet nagy tömegéhez hasonlóan alakult.

Gárdonyi tovább is fűntarja munkájában ezt a gondolatot, amely voltaképpen megadólatása, mondjuk ki: súlyos és alaptalan megadólatása a városi polgárságnak. Nem igaz, hogy a magyar városok polgársága nem forrtól össze a nemzeti szellemmel. Nem igaz ez sehogyssem, tehát nem igaz specielősen a munkásságra sem, melyre Gárdonyi még külön is vonatkoztatja. Gárdonyi jogtalannul és igazatlanul vádolja a magyar városi s benne a fővárosi lakosságot. O maga állapítja meg, „Brendetes jellemég”-nek is mondja a főváros lakosságának teljes megmagyarosodását és a kulturális színvonal nagyarányú emelkedését. Igaza van ezekben a megállapításokban, de tán csak nem akarja azt mondani, hogy akár egyik is ezek közül ellenkezik a nemzeti eszmével. Kér dr. Gárdonyi nyak az a vádat hangostatni, nagyban lerontotta vele könyvének értékét. A könyv egyebeként az anyag feltárása és feldolgozása terén érdemes munkát végzett. Újra mondjuk: kér volt nekül ezen fölmennia.

KÖZGAZDASÁG

Dr. Hann Arnold államtitkár a késedelmi kamat immoralitásáról

A törvényhatósági bizottság közigazgatási bizottságának legutóbbi ülésén éves felmadások hangzottak el a pénzügyi kormányzat ellen a késedelmes adófizetés késedelmi kamatának újabb és indokolatlan felemlése miatt. Különösen Hann Arnold dr. államtitkár mutatott rá megdöbbentetten érvekkal arra az erkölcsi csúszásra, amit az adókra kirótt késedelmi kamat általánosságban jelent és érthetetlenül bélyegzett a kormányzat legújabb rendelkezését, amely a késedelmi kamat adóalapját most emeli fel, amikor a gazdasági viszonyok folytonos leromlása következtében egyre több adófizető kerül a késedelmes fizetők szomorú listájára.

Megkértük Dr. Hann Arnold államtitkárt; ismertetése előttünk azokat az okokat, melyek az felfizetésre késztették. Az államtitkár úr a következőket volt szíves válaszul:

— Amikor az adózók

az adóterhet is alig bírják törleszteni,

fontos szerepet játszik a kamattörlesztés kérdése és teljesen érthetően, hogy a pénzügyi kormányzat éppen ezekben a nehéz időkben, a legújabb rendelkezésben

a kamatok felszámítási módját szigorította.

Eddig a befizetési összeg után arányosítva számították fel a késedelmi kamatot. Most azonban

az egész fennálló tőketartozás után számítják.

Azelőtt minden befizetésnél a tőketartozás csökkent, most azonban számos esetben

a befizetések után még mindig fennáll a változatlanul a tőketartozás.

Azelőtt a pénzügyi kormány az adóbefizetést megkönyvítette, amennyiben még az akkori viszonyokhoz mérten is csakévi 5–6% kamatot követelt. Most azonban nemcsak hogy a kamat mérvét felemelték, hanem

a kamatot nem a befizelés napjára, hanem a befizetési hónap végéig számítják fel.

— Volt idő, amikor az adó után fizetendő százalékok erősen emelkedtek. Ez akkor volt, amikor az úgynevezett közszépén heti 10% és ennél nagyobb kamatot is hozott az illetőknek, akik

tehát a pénzüket sokkal nagyobb haszonnal tudták elhelyezni, mint amennyi kamatot a kincstárnak fizettek. Ezekben az időkben indokolt volt a késedelmi kamatoknak havi 10 százalékra emelnie, noha még ezekben az időkben is sok adózóval szemben, akiknek nem volt elhelyezni való tőkéjük, nagy igazságtalanság történt. Voltak oly esetek is, amikor az adózók képekkel lettek volna az adójukat pontosan befizetni, de abból a — nézetem szerint — téves felfogásból indultak ki, hogy a pontos adóbefizetés a következő évi adójuk felemelését fogja eredményezni, mert a pénzügyi hatóság azt fogja látni, hogy az illető adóját könnyen fizette be, tehát adóemelést elbírt.

— Manapság azonban, amikor a gazdasági viszonyok annyira leromlottak, hogy adózik legnagyobbrésze a legnagyobb gondokkal küzd, a leghelytelenebb pénzügyi politikának tartom

a kamat túlságos felszámításával az adózók helyzetét még inkább súlyosbítani.

Számos az az eset, amikor az adókievetés időpontjában a kievetett adó az adózó viszonyainak megfelelő, de amikor az adó kifizetésére került a sor, a gazdasági viszonyok változásával az adózó már nem volt képes az adótörlesztést egy összegben törleszteni. De még számos esetben tudunk, amikor már az adókievetésnél a pénzügyi hatóság az adózó anyagi erejét meghaladó követeléssel lépett fel, mely esetben, tekintet nélkül a beadott fellebbezésre, a késedelmes, mert pontosan fizetni nem tudó adózót az egész sérelmes adótartozás után kamatot számított fel. A kir. kincstár nem takarékpénztár és helyes és igazságos adókievetés mellett

a kamatbevétel minimumra kell hogy redukálódjék.

— Ha az adózóknak, valamint a kincstárnak megvan a kellő adómórál, vagyis ha az előbbi helyes vallomást ad és adóját pontosan befizeti, utóbbi pedig az adózók fizetési képességét meghaladó követeléssel nem lép fel, akkor a kamatkérdés már nem lesz az az égető kérdés, mely az adózók nehéz helyzetét még jobban súlyosbítja. E téren tehát

könnyítést, nem súlyosbítást kérünk.

A kisemberek újabb Szedánja az államadóssági papírok piacán

Az igazságügyminiszterium és a pénzügyminiszterium még mindig nem egyeztek meg a valorizáció dolgában

A budapesti tőzsde az utóbbi évek során már nem egy krachnak volt a színhelye. Nem akarunk rámutatni arra a sorvadási procezsra, ami már 2 év óta hatalmasan tartja ügyszólván az értékpapírpiacon minden egyes valóját, hanem igénis, nyomtatlan hangszínyozni óhajtjuk az illetékes körök felkutatásáért mindazokért az anomáliáért, amik az utóbbi időkben, főként most, az államadóssági papírok piacán lejátszódtak.

Az értékpapírpiacon árcsökkenési mozgalmait annakidején egyszerűen a korona válságának a folyamatos süllyedése idézte elő, s mivel a korona stabilis lett, egy csapásra véget ért a hossz-fantazia. Egészen másképpen áll azonban a dolog az államadóssági papírokkal, továbbá a záloglevelekkel. Ezeknek a kurzusa a valorizációs lehetőségek szerint szokott alakulni. Nem akarunk ismétlenül rekriminálni afelől, hogy a közpárti existenciák sok eszt látszólag romlásba es a körülmény, hogy egész életén át összekuporgatott, apró vagyonát a legnagyobb hitellel bíró hadikölcsönökre vagy záloglevelekre fektette. Azt azonban sehol sem hagyhatjuk szó nélkül, hogy az illetékes tisztségviselők, sőt passzív nagortársakkal hallgatlagosan elcsépeztették azt a spekulációs mozgalmat, mely a szegény kisemberek nagy tömegét már régebb óta deszálta a hadikölcsönöknek és záloglevelek jó részét a névérték egy szóra sem

értemes, sőt ny kis töredékéért, s utóbb pedig személytárgyak elött, hogy a valorizációs hírek mesterséges terjesztésével kapcsolatos machinációk folytán a kisemberek másodsorú is elvészenezek.

Mert mi történt most legújabbán? Mikor a kisemberek, akik már régtől fogva megváltak az államadóssági papírjaiktól, azt tapasztalták, hogy a valorizációs hírek egyre komolyabb formában bukkannak fel s az egyes címletek napok alatt megfeszítőzörik árfolyamértékükre, a legnagyobb áldozatok, kölcsönösnek után legyet megszerzeni igyekeztek az étkönyvetelt papírjaikat, sőt még jóval többet is vásároltak össze, mint amennyi birtokukban volt, hogy az állítólagos valorizáció jövedelméből minél alaposabban kiveshessék a részüket. Es most aztán másodsorú is megtörtént a szegény kisemberek Szedánja. A hivatalos spekuláció már napok óta ontotta a papírokat, a szegény kisemberek meg csak vették, vásárolták rendületlenül a címleteket. Míg aztán ismét napvilágot láttak a kormány-sugalmazott közlések arról, hogy az államadóssági kölcsönök és záloglevelek valorizációjára az sem lehet, s a címletek felhajtott árfolyamát ismét csak visszarakadtak a feneketlen mélységbe s a szegény, hiszékeny kisemberek reményeikkel szappanbuborékok módjára veszték el a semmisségre.

Valóban nehéz szavakat találni ezeknek a jelenéseknek a megérthetőre. A hivatalos tisztségviselők már régóta félre nem érthető módon, publikálhatatlanul a valorizációs törvényjavakról irányonlatot, hogy ezzel végre elosszassák a különféle spekulációkat s hamis reménykedéseket lehetőséget. Ez azonban eddig még nem következett be és pedig annál kevésbé volt meg ennek a lehetőséget, mert — tudomásunk szerint — egész, a legújabb időkig, a legelsőbb harcban áll egymással a pénzügyminiszterium és az igazságügyminiszterium a valorizáció tekintetében, sőt legutóbb még a népjóletti miniszterium is

különvéleményi jelezte be a pénzügyminiszterium társaságban egyelőre valorizációs koncepciójáról tetszőleg. Az igazságügyminiszterium kebelében az utóbbi időkben már szinte apatikusan kezelték a valorizáció problémáit, miután sehol sem tudta és a fórum a maga szempontjait a finanszírozással elfogadatlant. A pénzügyi kormány szinte dogmatikus merevséggel hirdeti, hogy nem engedti az államháztartás nehezezen helyreállított egyensúlyát megblyagolni fölös teherletelekkel s hiába hirdeti az igazságügyminiszterium s a népjóletti miniszterium, hogy a valorizáció kérdése messze túlnő a tisztán pénzügyi kereteken, egyelőre sehol sem tudta még eddig nagyobb mértékben érvényre juttatni az álláspontját.

Itt is csak fel fog törnyesodni az egész megalás óra szomorú átközése, az államháztartás egyensúlyát a kárhozatba, a házi spekulációk árnyékába taszítják a kisvesszők millióit...

A standási operáció sikerült, de a szegény beteg nem fogja ismét a halál küszöbére visszazuhanni, mikor az orvosi számlát prezentálják a számára!

Zsidó hirdető a miskolci kurzusujtságban

Füres módon szolgálja a kurzust és a fajvédelmet a Miskolcon megjelenő „Magyar Jövő” című újság, amely megindítása óta célul tűzte ki magának a zsidóságunk léptenyomán való kipellenesését és gyulázását. Nem mulik el nap, hogy olyan események pertraktálásánál, amelyeknek zsidó szereplői vannak, oda ne vágná a zsidóság szemébe a legszeméremetesebb oszmányságokat, sértéseket és durva jelzőket.

Vezérekkel és riportákkal napról napra a legarepiritívabb sértésekkel illeti a zsidókat. Így legutóbb a liszakai esodarabbi esetével kapcsolatban brutálisan támadja meg a debreceni zsidóságot azért, mert siettek összejönni a fia büncéret hajba jutott öregeim részére az a 600 millió, amely a rabbi szabadlábrahelyezéséhez szükséges. „A dolgozó keresztényeknek száraz kenyérre sem jut, adóját pedig csak úgy potyognak a milliók” — így ír az eseményről.

De ugyanez a „Magyar Jövő” ugyan-ezen számban két és félmillió korona értékű hirdetést közölnek, amelyek mind zsidó kereskedőknek a portékát hirdetik. Úgy látszik tehát, hogy a zsidó milliók nemcsak a rabbi részére, hanem a „Magyar Jövő” részére is potyognak. Naponta 2 és félmillió, sőt ennél is több zsidópenz potyog a kurzista „Magyar Jövő” részére, amely ennek dacára is elég lelkesül érez magában, hogy minduntalan nekitámadjon a zsidóknak.

A miskolci zsidó kereskedőkről pedig meg kell állapítanunk, hogy ebben az esetben igen rossz üzletembereknek bizonyultak. Milliárdok dobnak ki a „Magyar Jövő”-re, amikor ezeket a gyulázkodásokat megfelelő napi adagokban ingyen is megkaphatják.

Hírek a gazdasági világból

A magyar városok dollárkötszenének ethelyezéseit tudvaleg erősen harc tört ki a főváros és a vidéki pénzügyintézetek között. Újabbán a Pénzügyintézet Központ hatalmas protekciójára lehetőséget vált, hogy a vidéki pénzügyintézet saját tőkéiként jóval nagyobb összegeket is átvehessenek a dollárkötszenéből, kamatozatlanul végtel.

A vallás- és tanulmányi alap vezetésére legközelebb dönteni fog a Nemzeti Hitelintézet tákeemelési szándéka felött. Jó helyről nyert információk szerint, a vallás- és tanulmányi alap vezetésére határozottan elentzi, hogy a Nemzeti Hitelintézet számára még további tőkéket becsisszon bevitel.

A magyar cukorgyárak tudvaleg egy évtel ezeltől Angliában, angol tőke részvételével egy nagy iparlepelre rendeztek be. A magyar cukorgyárak nagy reményeket fűztek ehhez a vállalkozáshoz, melynek sikerét azonban erősen befolyásolja most az a körülmény, hogy — a legújabb hírek szerint — hollandiai és belgiumi tőkecsoportok ugyancsak nagy cukorgyárakat építenek Angliában s így a magyar vállalkozás erős konkurenciát kap.

Verő Adél internátusa
kapcsolatban nyilvános jogu
elemi-, polgári leányiskolával és továbbképzővel. Intenzív idegennyelvoktatás, sene, svédtona és tanfolyamok — Egyéni nevelés!
Mérsékelt díjak!
Budapest VI. Gyár ucca 1. Telefon 88-13

Az O. K. I. Sz. „HONORIA” kereskedelmi szaktanfolyama
Egyetlen keresk. tanfolyam az országban, mely az összes keresk. tanfolyamok elméleti oktatásán kívül, a vele kapcsolatos drasztikában és terjedésben gyakorlati képzést is nyújt.
Gondos felügyelet
Budapest, Gyár u. 1. Tel. 88-13

SHINHAZ

Hatalmas programmal indul a Dárosi Színház

A közvéleményt és a sajtót gyakran foglalkoztatta már az a lehetetlen helyzet, melybe Radnay Miklós, az Operaház új igazgatója hozta Sebestyén Géza igazgatót, amikor lehetetlenül tette számára, hogy a Városi Színházban, melynek a legutóbbi év folyamán külön operaközösségre rekrutálódott, oly operákat adjon elő, melyek az Operaház programján is szerepelnek.

Sebestyén igazgató azonban nem hagyta elkedvetlenített magát. Mindenekelőtt mingyárt az évad elejére, tehát az Opera megnyitása előtti időre két világhírű énekművész előszereplését biztosította: Saljapinét, a legnagyobb élő baritonistát, aki a „Sevillai borbélyban” mutatkozik be a magyar közön-

ségnek és Baklanoffét, aki „Tosca”, „Rigoletto” és „Faust” bariton főszerepeit fogja énekelni.

A vendégszereplésnek kívül azonban más meglepetést is tartogat közönsége számára tarsolyában Sebestyén igazgató. Új bemutatja a „Portici német”, Bajor Gizével a címszerepben. Feljuttítja Bellini „Normáját”, melyben a mult évadban Németh Mária aratott oly emlékeztető sikert és másorra tűzi Ábrányi Emil operáját, a „Mona Vannát”, mely annakidején az opera műsordaraja volt. Szó van ezenkívül a „Zampa” felújításáról is. Az operaprogramon kívül természetesen nem hanyagolja el a színház az operettet sem. Ezen a téren is számos forró bemutatott estéje lesz a Városi Színháznak.

Művészek és bohémek találkozóhelye

Károly-pince étterem

átalakított külön helyiségekben

VIII, Bérkocsis ucca 12 (József körút sarok)

Vacsora magyar-francia konyha polgári árakkal. Pompás italok. Figyelmes kiszolgálás

Vezető: Dr. Jeney Sándor színész
Eddi és Czákó muzsikál mandolinon, gitáron és bendzsón!

Nyitva este 7 órától!

• Faszakas Imre darabja a Vígshínházban. A Vígshínház egyik legközelebbi újdonsága Faszakas Imre, az „Altona” diadalmas szerzőjének új darabja lesz. A darab címe „Madonna” és erősen drámai főszerepét Gomhazy Fida fogja alakítani.

• Masa pénzt keres. A francia írószínes darabja fordított hibájában szenved a legtöbb szín-piki műnek és ez a fordított sorrendű hiba viszi sikerre a darabot. A színművek ugyanis kezdődni szoktak egy tühötő első felvonással, az utolsó előtti felvonásban kulminál a cselekmény és az utolsó felvonás rendezésint a leggyengébb. Titkos Ilona, Csorlos, Z. Molnár és Dénes György játsszák a főszerepeket. Nem hiszik, hogy a francia szellem és vigjátékstílus bármely párizsi színpadon kiválóbb interpretálókra találás, mint ez a négy nagyzerű művész. De bőven kivették részüket a darab nagy sikeréből a többi szereplők: Vendrey, Réthey, Stella és David is.

• Hármacska. A Vígshínház új szezonját operettel, illetőleg zenés vigjátékkal nyitja és új zene-szerzőt mutat be közönségének Joseph Suloz új szemlélyében. Az ismeretsejnek határozottan örülnék neki, mert Suloz új film, poezsó, ízes és mindenke-felett szellemes muzsikája, amelytől távol áll minden keresztesség és nagyképuság és fűlbemészó anélkül, hogy akár banális, akár ismerős hangzású lenne, egyik legsikerültebb alkotása annak az új operettművésznek, amely Párizsból indult diadalútjára. A szövegírók régi ismerőseink és történetüket és alkalommal is mulatságosan és fordulatosan bonnyolítják. A főszerepekből a Góth-pár és Biller Irén hoztak ki minden elérhető hatást oly temperamen-tummal és gyors kergetésével a jövednek, hogy a darab sikerének kilenczetredrésze az ő javukra írható.

• Szeretl... vasárnap délután a Belvárosi Színházban, a Renaissance Színház tavalyi legm-gyobb sikerű műsordarabja, Góraldy „Szeretl”-je most vasárnap délután mérsékelt helyárrakkal a Belvárosi Színházban kerül színpadra.

Kiskomédia
Megnyitó műsor
RÖTT STEINHARDT télelvelet
VI. Révay ucca 18. Telefon 14-22

• Gyuri urf. Új magyar szerző bemutatkozásá- val kezdi meg az ideit bemutatónak sorozatát a Nemzeti Színház, Boros László háromfelvonásos magyar boházata, a Gyuri urf, az első bemutató esemény a Nemzeti Színházban. A darab a premier teljes szereposztásában vasárnap és az utána következő kedden is színpadra kerül. A főszerepeket Tassányi Ilona, Somogyi Erzsi, Rakosi Szidi, Pethő Attila, Peltes Sándor, Mihályi Károly, Almássy Endre, Fekér Gyula és Szőke Lajos játsszák.

• A Nóta vége bemutató előadását a Városi Színházban — szombaton, szeptember 19-én — a nagy premiere érdekében előző este is díszel vonul elő otthonába. Honthy Hanna, Vigh Manó pompás új toalettel, Székely József és Zsoltai új mőkája, új színpad új táncos, a csupa néves művészből álló jazz-band és a kedves meglepetések egészét biztosítja a téli Nóta vége diadalát a nyári Nóta vége fölött. Helyőrák 6 óertől 58 óertig.

BAUKÉNE KISSERZÉBET
LEÁNYNEVELŐ OTTHONA
BUDAPEST, VII, RÉPZSINHAZ UCCA 22. M. S. TELEFON: JÓZSEF 2-27
Nyit. iskolába éves vagy néhány hónapos tanfolyamokra (vidéki szülők figyelembe) járó utasítók részre. Zene és idegen nyelvek tanfolyam, képzés, korepetálás. Beutak és bejárók. Prospektus

• Minden este: Hármacska. A Vígshínház zenés vigjátékának népszerűsége a leghíresebb és legsikeresebb francia vaudvillekre emlékeztet. A Lili és a Nebátsvirág méltó utóda a Hármacska, amelyet estéről-estére szűfolt úgy kacag és tapsol végig.

• Somlay Artúr Hamietje úgy alakításban, mint rendezésben szenzációkat ígérkzik. A Renaissance Színház új és újszerű Hamlet-előadásának többi szereplő: Mészáros Gyula, Hollós Ilona, Harzinyi, Maklary, Nagy Giza, Hegedűs Tibor, Hoykó, Szeghő, Vértés, Bánóczy, Matány, Rótkó, Sugár, Somló.

• Az Orlov szombati bemutatóját a legnagyobb érdeklődés előzi meg. A bécsi híretelek siker híre rég eljutott hozzánk. A Theater an der Wien volt az egyetlen operettshínház, amely egész nyáron át tudott játszani, olyan nagy sikere volt az Orlov-nak. A szezon folyamán Európa minden nagy operettshínházban fogják adni az Orlov-ot. A Fővárosi Operettshínház mindent meglett, hogy az Orlov négy előadásban kerüljön színpadra.

• A Belvárosi Színház megnyitó-előadása. Góraldy új vigjátékával nyitja kaput az új Belvárosi Színház. „Ha akardani...” a címe Góraldy új darabjának, mely a napokban tartott bécsi bemutatás is osztatlan nagy sikert aratott. A főszerepben Simonyi Mária tér vissza régi sikerének színhelyére.

• Bemutató a Vígshínházban. Nagy eseménye lesz jövő héten a Vígshínházban. Bemutatják Galsworthy „Urimberék” című háromfelvonásos színművét. A szerző, aki a legkiválóbb angol írót egyike, legnagyobb sikerét kötevényül ezzel a drámájával érte el, amelynek eredeti angol címe: Loyalties. Alig van rá példa, hogy színpadi mű oly szerencsésen egyesítse egy társadalmi probléma érdekességét a cselekmény izgalmaságával és hatóságával. A londoni St. Martin-színház premierje olyan szenzáció volt, amilyenek évek óta hiába keresnők párját. Most is élénk vitaközésk tárgya a Loyalties, amelyet Szép Ernő fordított. Az angol premier után csakhamar minden kulturyelvra lefordították, mindenkor öröké sikerrel látta. A mult szezonban mutatva be Reinhardt is bécsi színházában, ahol „Gesellschaft” címen játsszák Galsworthy remekművét, amely most már a századik előadás előtt áll. A Vígshínház az újdonságot, amelynek különösen sok és hálás fértszerepe van, oly parádés szereposztásban hozza ki, amely már magábanvéve is szenzáció. Először lép föl a Vígshínházban Törzs Jenő, aki De Leviz, a színmű hősté jötesza, Nancy kapitányt, a cselekmény másik hősté Lukács Pál alakítja. Hegedűs Gyula, Góth Sándor, Kárl József, Szerényi Zoltán, Kertész Dező, Boross Géza, Góraldy Lajos, Máty Gerő, Pártos Gusztáv, Bercey Géza, Béla Miklós és Bardi Odón játsszák a fértszerepeket. A női szerepeket Makay Margit játssza, aki egy évi távollét után először lép fel a Vígshínházban. Kivül Hegedűs Ilona és Góth Béke játsszák az érdekes nő figurákat. A díszletet Vörös Pál tervezte. Rendező: Job Dániel. A jegyek árulását szombaton kezdik meg.

• Bohémélet. — Aquila Adler Adellával — vasárnap délután a Városi Színházban.

• Biller Irén, Góthné Kertész Ella, Fejes Teri, Góth, Kertész, Pártos játsszák a „Hármacska” (Quand on est trois...) főszerepét a Vígshínházban.

• Az Anna-hái főszereplői. A Király Színház új szezonjának első újdonságában, Marlos—Kulinyi—Valkovics—Vince új operettjében az Anna-hában, a Király-Színház legjobbi erőt vesznek részt. A női főszerep, egy bájos, elkenyveztetett fiatal leány Péchy Erzsi játssza, aki a szerepével újra visszatért régi sikerének színhelyére. A másik szerep, egy vicces, pajzán komédiarészleány, Somogyi Nusi adja. Igen kitűnő, kedves nagymama-szerepben lép fel először a Király-Színházban Gózi Mariska, a Vígshínház tagja. A fértszerepét Kárl Rótkóknak jutott a főfeladat, aki egy 1880 korabeli élelmész ház- játsszik. Ugyanakkor nagyszerű szerepe van Latábról, aki egy gazdag bortermelő alakját fogja szemé-lyesíteni. A szereplést Kompóthy Gyula adja, míg a többi — csupa jó szerepben — Sándor Gizi, Selmai, Baskó, Háza, Gallai, Pártos, Zilahy és Gáspár Iván fogják az előadás fényét ennelni. Jegyek a szeptem-ber 26-iki, szombati bemutatóra, valamint az utána következő vasárnap előadásra már válthatók.

• A Nóta vége szombaton este vonul be a Városi Színházba, az előlekek után 10 óra, egy zajos bemutató összes külösegével. A példátlan népszerőségű operett sokszor méltottat nagyzerű szereplői: Honthy Hanna, Vigh Manó, Simon Maros, Cselenyi József további erősséget nyernek Székely Józsefben, kinek ezer kaegyötő ölete, ragyogó új táncal hamarosan városzerte híresek lesznek. Helyőrák: 6-tól 58 óertig.

• Masa pénzt keres — szezoniker. Az első három előadásban táblás ház tomboló tapsvihara avatja a Magyar Színház újdonságát döntő sikerre. „Masa pénzt keres” az elgondolható legnagyobb siker, a darab bájos vidámsága és megható romantikája hódító erővel hatott a közönségre, amely különösen a harmadik felvonás nagy jelenete után nem győzte eléggé tapsolni Titkos Ilona és Csorlos Gyula csodás szenzációk duóját. Dénes György, Z. Molnár, Vendrey is vezettek a sikerben. A szenzációk darab természetesen minden este a Magyar Színház műsora van.

• Szombati este először: Az Orlov. A Fővárosi Operettshínházban a szerzők, Granichstaeden és Marischka jelentősen folynak a szombati újdonságunk, az Orlovnak utolsó próbái. Rendkívül érdekes és mulatságos libretto, melldőláktan kiválóan gazdag partitúra, parádés szereposztás és ragyogó kiállítás működnek össze a siker érdekében. Az előadások félnyolc órákor kezdődnek.

• A Régi jó Budapest utolsó hét előadása. A népszerű Régi jó Budapest még hétszer kerül színpadra este előadásban a Király Színházban. Pénteken, a hó 23-én, 100-ik előadásával szűfolt házak során kerül le a műsorra. Mind a hét előadásban Somogyi Nusi, Vályi Ilona, Berky Lili, Rátkai, Latábról, Sairmat, Kompóthy, Gallai, D'Arrigo játsszák a főszerepét.

• Csorlos Gyula a Charley néniében, legkiválóbb bohózat sikerében lép fel vasárnap délután a Magyar Színházban. Szenzációsan olcsó, mérsékelt helyárrak.

• A három Baklanoff-est iránt — szeptember 22-én, 24-én és 26-án — az érdeklődés oly nagyfokú, hogy a Városi Színház igazgatósága megkísérelte még egy további estére lekötni a világhírű baritonistát. Ez, sajnos, nem sikerült, s így csak a Faustban, a Rigoletto-ban és a Tosca-ban lesz a közönségnek alkalma Baklanoff csodás művészetében gyönyörködni.

• Hamlet bemutatója szombaton a Renaissance Színházban Somlayval.

MAGYAR SZINHAZ
Szeptember hó 16-ától

Masa pénzt keres

Vigjáték 4 felvonásban

Masa ..... Titkos Ilona
de Varigny .. Csorlos Gyula

A főszerepeket játsszák:
Vendrey, Z. Molnár,
Dénes György

POLGÁRI SZERVEZKEDÉS

Mi újság a pártkörökben?

— Szilágyi Lajos gyász. Súlyos és megrövidítő csapás érte a magyar parlamentnek egyik legszimpatikusabb tagját, a demokratikus szövetség szövés energiáját vezetőjét, Szilágyi Lajos fia meghalt. Hosszú hónapokon keresztül küzdött a szerencsétlen fiatalon a leggyilkosabb kórral, a tuberkulózissal, kétségbeesett apja mindent megtett, hogy fiának megadja a gyógyulás lehetőségét, azonban minden hiába volt. A kör erősebb volt a tenger levegőjénél, a hegyek tiszta légkörénél, Egyiptom dítadó napjánál, erősebb az apai szeretetnél. Megrendülten és mélyeség meghatottsággal áll az egész liberális magyar közönség Szilágyi Lajos mellett ezekben a nehéz órákban és szeretetének és ragaszkodásának szívóhő jövő spontán megnyilvánulásával igyekeztek enyhíteni a rejtett veszteség fájdalmát.

A Lágymányos–Kelenföldi Polgári Kör választmányi ülést tartott e hó 16-án este 9 órakor Kramer Adolf elnöke alatt. Megbeszélte a jövő tennivalóit. A közgyűlés előkészítésével az elnökség bízta meg a választmányi ülést. Reiter Emil alelnök az egyházias forgalmat adó kivételre érdekében mozgalom indítását javasolta, amire Bokros Béla föltárat bízta meg a választmányt a szükséges írások megszerkesztésével és azoknak illetékes helyekre való eljuttatásával. A szombat esti vasorak az október hatodikát után következő szombaton kezdődnek. A gyászos október hatodikai események megünneplésének rendezésére Bokros Béla, dr. Gáspár Izidor és Fischhof Oszkár küldettek ki. A tárgyszorotat utolsó pontja tagfelvételt és 17 tagot általános teljesséssel vett fel a választmányt.

A XVII. választókerület Demokrata Köré kedden, szeptember 16-án választmányi ülést tartott. Dr. Weiller Ernő elnök rámutatott arra a szerepre, melyet a Kör az elmúlt év politikai harcában játszott. Füzér Aladár föltárat terjesztette elő ezután jelentést, ismerte a további szervezkedés módját és örömmel állapította meg, hogy a kerület vá-

lasztói közül igen sokan, akik a demokrata listát aláírták, a választások óta felvételték magukat a Kör tagjai közé. Ezután ismertetett a Kör kulturális és vigalmi programját. Dévai Jenő tett ezután jelentést a körhelyiség renoválásáról, majd Iványi Lajos pénztáros ismertetett a Kör pénzügyi helyzetét. Az ülés utolsó pontja tagfelvételt volt. A választmányi ülést társasvácsora követte, melyen Füzér Aladár üdvözölte a Kör tagjait, majd dr. Weiller Ernő felkérésére, dr. Kunos Ignác egyetemi tanár mondott el legutóbbi konstantinápolyi útjáról néhány érdekes epizódot. A kitűnő tudóst, aki aznap feltöltötte be 65-ik életévét, a jelenlévők lelkes ünnepsében részesítették.

A XVIII. választókerület Demokrata Köré esütőtkön, szeptember 17-én elnökségi ülést tartott, melyen Zsombor Géza elnök előadás alapján kidolgozta azt a nagyszabású politikai, kulturális és jótékonyági programot, melyet a Kör a tél folyamán le akar bonyolítani.

A XIX. választókerület Demokrata Köré szeptember 9-én elnökségi értekezletet tartott. Dr. Köröspályi Zoltán elnöki megnyitása után Román Ernő alelnök-föltárat előterjesztette a Kör gazdasági, kulturális és politikai programját. Különös súlyt kíván fektetni azokra az előadásokra, melyek a gazdasági és kulturális problémákkal foglalkoznak. A program részletes kidolgozására az értekezlet külön bizottságot küldött ki. Ezután elhatározta az értekezlet, hogy az Ifjúdemokraták részére választókerületi rendezvényt, melyek alkalmából kijelölt témák foglalkoztatására kerüljen. Az ülést vácsora követte, melyen a központi is képviselte te magát.

A Ferencvárosi Demokrata Kör szeptember 22-én választmányi ülést tart, melynek programján az október 2-ikára összehívott rendes évi közgyűlés előkészítése szerepel.

Nem túrjuk, hogy játékok üzzenek a főváros autonómiájával

Megnyitották a Ferencvárosi Demokrata Kör körhelyiségét

Új vára támadt a demokrata eszmének, a főváros demokratikus polgárságának. Tegnap este avatták fel ünnepélyes keretek között és a választópolgárságnak az esemény fontosságához mért imponans részvételével a Ferencvárosi Demokrata Párt belső körületének körhelyiségét a központ és a társörök képviselőinek jelenlétében.

Radványi György üdvözölte a megjelent vendégeket és a kör elnökét és vezérét, Pakots József nemzetgyűlési képviselőt, akit a jelenlévők perecek ünnepelték. Utána Pakots József mondotta el körvend beszédét, melyben kiért azokra az időkre, amikor a Ferencvárosi reakció legelősebb faszke volt. Egy maroknyi csapat élen indult ő akkor külföldbe a reakció fellegvárának a megszűlésére és imo, az az eszmé, melynek zászlóját Vázsonyi Vilmos hordozza, új virágzást ért. Teljes hittel és bizalommal néz a jövőre és az az este megerősítést írt abban a szent meggyőződésében, hogy az eszmé, a haladás eszméje, teljes diadalra fog jutni és fel fog még világítani a magyar főváros napján.

Darvas Gyula pirosbűtüs ünnepnek mondja a mai napot a magyar demokrácia történetében. Mielő szávalk közzéni meg Pakots Józsefnek. Angyalffy Sándornak, Kardos Jenőnek és Radványi Györgynek, hogy fáradhatatlan munkásságukkal és szervezőerejükkel megteremtették a demokráciának új hajlékát. Angyalffy Sándor mond ezután köszöntőt, majd Bródy Ernő üdvözli a testvérpártok megjelent vezetőit, Hana Arnoldot, Kabakovits Józsefet és Posta Sándort. Huska Vilmos nemzetgyűlési képviselő tolmácsolta a vidék üdvözletét, majd Vázsonyi János mondott távolról apja képviselőtében oly nagyhangú és mély gondolatokkal átszőtt beszédet, mely méltó volt Vázsonyi Vilmos fiához.

— Nekem azért kell itt felszólalnom — mondotta

SZAKORVOSI rendelés vér- és nemibetegok részére
EZÜST SALVARSAN ÖLTÁS
Rendelés egész nap. Rákóczi út 32. sz., I. em. 1. Rókussai szemben

Engedélyes árban hangszerek és gramofonok a Nemzeti Demokrata Pártkör tagjainak. Lemoz udjónságok legnagyobb raktára. **Hangszer-Ölthon**

FEKETE MIHALY
Budapest VIII. kerület, József körút 9. szám

— mert nehezen képzelhető az egyi demokrata ünnepély nélkül, hogy ott egy Vázsonyi ne beszéljen. Most sem engem akarunk hallani a jelenlévők, hanem a Vázsonyi nevet. Ez természetes is, mert a Vázsonyi név és a demokrácia összeropporrtak egymással és legalább még sokáig nem képzelhető el egymás nélkül.

— A külföldről tértem vissza — folytatta —. A demokrácia hazájában, Svájcban jártam és ott figyeltem meg azt a különbséget, mely köztünk és Svájc között mutatkozik. Azt az országot Tell Vilmos teremtetta meg. Ott belőle, a politikusból és népvézérből maifikkó lett, nálunk a tökfikkókból lesznek népvézérek és politikusok. Itt láttam a Bethlen-kormány politikájának egyik nagy eredményét, mely abban nyilvánult meg, hogy a külföldi lapokban soha egy szó róltunk meg nem jelenik. Sikerült ezzel a politikával elérni azt, hogy nekem egy előkező külföldi diplomata. róltunk nyilatkozva, ezeket mondotta:

— Három nagy konzult ismer a történelem. Az egyik Kaligula Iova, aki megtesztelője annak az elvnek, hogy a tekintélyt tisztelni kell, mert akinek az Isten hivatalát ad, ad hozzá fezt is. A másik nagy konzult Consul III. a osodamajom. A harmadik az önké költőgyűlésre, akik szintén tisztelni kell az elvű eredményt és az önké külpolitikájának mostani agillásalapján.

— Ez az új helyiség a Kálvín téren van. A Kálvín téren sok ucca fut össze, mely szimbólumként emlékeztet bennünket a multra. Itt van az Öllő út, mely a monori választásra emlékeztet. Ide torlik a Keeskeméti ucca, mely emlékeztet a magyar megújulásra Országban. Végül itt végződik az Egyetem ucca, emlékeztetőül a nagy magyar törvényre, a numerus clausura. A tér közepén pedig szökőkút áll, mely idűtő vizet sugároz. Ez a szökőkút, a kristálytiszta eszme képviselője az önké körében Pakots József, akit az Isten éltszen.

Vázsonyi Jánosnak nagyhatású beszéde után meg Hana Arnold, Posta Sándor és Zahler Emil dr. szólaltak fel. Ezzel befejeződött az ünnepély, melynek pompás rendezését Radványi Györgyöt illeti elismerés és következett a tánc, reggelig.

Aforizmák és képek

A demokrácia a rendnek tökéletes formája, mert a lelkek harmóniáján alapszik. Minden évűb rend csak balanszírozó művészet, a piramis csúcsára állított hatalom; konzisztenciája pedig csak akkor lehet a piramisnak, ha talpára állítjuk és minél szélesebb a talapzata.

Andrássy Gyula gróf mondta Vázsonyi Vilmosnak: akit egyszer csalnak meg, ott a csalóban van a hiba, de aki háromszor hagyja magát megcsalni, ott már a megcsaltban is kell hibának lenni.

Városv Gyula tanácsnok meghalt

Fekete lobogó hirdeli a város háza gyászát. Meghalt a tanács egyik legkiválóbb tagja, Városv Gyula tanácsnok. Városv Gyula a legutóbbi esztendőben a tanács közgyűlési ügyosztályát vezette, tevékenységének javára azonban a közoktatási ügyosztályban folyt le. Huszonnyolc éve szolgált Városv a székesfőváros közigazgatásánál, ügyosztályok egész sorában tevékenykedett, de nem kevesebb, mint ötször került vissza a tanügyi osztályba. Itt volt jegyző, itt lett főjegyző, valóságos lelke volt az ügyosztálynak, amikor Déri Ferenc, későbbi alpolgármester vezette az ügyosztályt. Városv volt legodadóbb munkatársan. Amikor aztán Városv 1914-ben az általános tisztújítás során tanácsnokká választották, ő került a tanügyi ügyosztály élére. Ott is maradt egész — Wolffékig. Wolff Károly és pártja nem akarták megengedni, hogy Városv vezesse a székesfőváros tanügyét. Mindig pártatlan, mindig liberális felfogású ember volt, vele bizonyosan nem is lehetett volna megcsalni, amit Wolffék a székesfőváros tanügyében és tanügyvel utóbb megcsalhattak. Városvnak tehát ott kellett hagynia az ügyosztályt és egy kis vargabűtű után — Zilahy-Kiss Jenő került oda. Városv azóta a közgyűlési ügyosztályt vezette, itt ő intézte a hatóság részéről a legutóbbi községi választásokat. Nemrégiben, a tanácsnokok számának csökkentésekor, Városv az ötlők ügyosztály élére jutott s haláláig azt vezette.

Felölés szerkesztő: Dr. Hajdu Marcel

Felölés kiadó: Zsombor Géza

NIKELSZKY MAGYANTANFOLYAN
Ül., Andrássy út 21. szám. Telefon 82-14
Előkészít polgári- és közpiskolai összevet vizsgákra, érettségire vidékieket is

Külföldi illatszerek és kozmetikai különlegességek BALASSA HUNGARIA
DROGERIA Budapest, VIII. József körút 13

Réz, vasbűtor sodrony, ágybetét gyormokkoeszkellismert jóminőségű fogva legelősebb **Hikker** 124-121 ban, VII. Dohány ucca 6. szám. Telefon József 37—31

Tűz ellen biztos a harcód, Hogyha veszel MINIMAX-ot.
MAGYAR MINIMAX RT.
VI., Rózsa ucca 85. ♦ Telefon: 37—31.

Vasbűtor, rézbűtor sodronyágybetétek **Klein Gyula és Társa** vasbűtor gyárában, Budapest, VII. kerület, Dob ucca 58. szám

LÁTTA? Nyakendőm, ingem, gallérjaim ná, harisnyám, keszűdöm? Melyik oridváltkártyá, Üllő út 16 (Kávin téren)

BUNDÁT
Átmeneti kabátot, télikabátot, bőrkabátot
most vásároljon
most olcsóbban vásárolhat
most választék nagy
most sok pénzt takarít meg

Városi bunda 2.500.000 koronától

Átmeneti kabát 1.000.000 koronától

Gyermekruhák nagy választékban

Külön mérték utáni szabóság

SCHNUR HENRIK férfiruházásban Rákóczi út 15 Tel.: József 120-96